

Załącznik nr 12
do Regulaminu konkursu nr RPMP.08.05.00-IP.02-12-014/21

**STANDARD USŁUG PROJEKTU REALIZOWANEGO W RAMACH
DZIAŁANIA 8.5
WSPARCIE NA RZECZ ŁĄCZENIA ŻYCIA ZAWODOWEGO
Z PRYWATNYM
REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO 2014-2020**

Kraków, czerwiec 2021 r.

Spis treści

1. Wstęp _____	3
2. Standard usług w zakresie realizacji projektów mających na celu upowszechnianie opieki nad dziećmi do lat 3 _____	4
3. Zalecenia w zakresie realizacji projektów mających na celu upowszechnianie opieki nad dziećmi do lat 3 _____	6

1. Wstęp

Instytucjonalna opieka nad dzieckiem do lat 3 powinna realizować nie tylko funkcje opiekuńcze, lecz także wychowawcze i edukacyjne. Niniejsze opracowanie przywołuje dwa typy dokumentów. Pierwsze to akty prawne wyznaczające wymagania minimalne dla podmiotów świadczących usługi opieki nad dzieckiem do lat 3, **które są obowiązkowe dla każdego Wnioskodawcy.**

Drugie to standardy dla każdej z instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3, opracowane przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego, które odnosząc się do zawartych w aktach prawnych wymagań minimalnych, proponują warunki optymalne z punktu widzenia potrzeb rozwojowych dziecka. Standardy zawarte w publikacjach Fundacji Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego stanowią dobre praktyki, które w zakresie odnoszącym się do realizacji funkcji edukacyjnej instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3 uznajemy za szczególnie istotne.

Stosowanie standardów opracowanych przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego nie jest obowiązkowe dla Wnioskodawcy, jednakże Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie rekomenduje stosowanie ww. standardów.

Zgodnie z Ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, do zadań żłobka, klubu dziecięcego i dziennego opiekuna należy m. in. prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka. W ustawie wskazany jest obowiązek zapewniania zajęć edukacyjnych, bardziej szczegółowe propozycje w tym zakresie zawierają Standardy jakości, opracowane przez Fundację Rozwoju Dzieci, które zostały wprost przywołane w części Standard usług w zakresie realizacji projektów mających na celu upowszechnienie opieki nad dziećmi do lat 3. Zastosowanie standardu optymalnego w zakresie zajęć edukacyjnych powinno zapewnić wysoką jakość usług, a poprzez to sprzyjać utrzymaniu trwałości rezultatów dofinansowanych projektów.

2. Standard usług w zakresie realizacji projektów mających na celu upowszechnianie opieki nad dziećmi do lat 3

Wsparcie w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 jest realizowane w formach i zgodnie ze standardami opieki nad dziećmi określonymi w Ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75), Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy (Dz. U. z 2019 r. poz. 72) oraz Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym, wolontariusza oraz dziennego opiekuna (Dz. U. z 2020 r. , poz. 1205). W ramach konkursu przewiduje się realizację takich form opieki jak żłobek, klub dziecięcy oraz dzienny opiekun. Nie przewiduje się wsparcia projektów polegających na dofinansowaniu niani.

Poniżej przedstawiamy opis form opieki nad dziećmi do lat 3 dotyczący żłobka, klubu dziecięcego oraz dziennego opiekuna.

Żłobek – jedna z form opieki nad dziećmi do lat 3, która zapewnia dzieciom opiekę w warunkach bytowych jak najbardziej zbliżonych do warunków domowych, gwarantuje dziecku właściwą opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka; prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka..

W żłobku mogą przebywać dzieci od ukończenia 20 tygodnia życia do ukończenia 3 roku życia. Wyjątkowo, w przypadkach uzasadnionych rozwojem dziecka lub brakiem miejsc przedszkolnych, możliwe jest korzystanie ze żłobka przez dziecko starsze, jednak nie dłużej niż do ukończenia 4 roku życia. Należy pamiętać o tym, że warunki przyjmowania dzieci do żłobka określa statut żłobka. Jeżeli statut pozwala na przyjmowanie dzieci starszych (do 4 roku życia) i są wolne miejsca, a rodzice takiego dziecka chcą, aby uczęszczało do żłobka, muszą złożyć dyrektorowi żłobka oświadczenie o przeszkodach uniemożliwiających bądź utrudniających objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym.

W żłobku dziecko może przebywać do 10 godzin dziennie. Czas ten może zostać wydłużony, jeżeli zachodzi ważna i uzasadniona konieczność.

W żłobku jeden opiekun może sprawować opiekę nad maksymalnie 8 dzieci, a w przypadku, gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia maksymalnie nad 5 dzieci. Ponadto w żłobku, do którego uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci, zatrudnia się przynajmniej jedną pielęgniarkę lub położną. Szczegółowe wymagania odnośnie żłobków reguluje Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Klub dziecięcy – jedna z form opieki nad dziećmi do lat 3, która zapewnia dzieciom opiekę w warunkach bytowych jak najbardziej zbliżonych do warunków domowych, gwarantuje dziecku właściwą opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka; prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka..

W klubie dziecięcym mogą przebywać dzieci w wieku od ukończenia 1 roku życia do ukończenia 3 roku życia. W klubie dziecięcym zapewnia się opiekę nad dzieckiem w wymiarze do 10 godzin dziennie względem każdego dziecka. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wymiar opieki w klubie dziecięcym może być, na wniosek rodzica dziecka, wydłużony. W klubie dziecięcym jeden opiekun może sprawować opiekę nad maksymalnie 8 dzieci, a w przypadku, gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne lub dziecko wymagające szczególnej opieki maksymalnie nad 5 dzieci. Liczba miejsc w klubie dziecięcym nie może być większa niż 30. Szczegółowe wymagania odnośnie klubów dziecięcych reguluje Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Dzienny opiekun – osoba fizyczna prowadząca działalność na własny rachunek albo zatrudniana przez podmioty, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3, na podstawie umowy o pracę albo umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Dzienny opiekun sprawuje opiekę nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia do ukończenia 3 roku życia. Dzienny opiekun może sprawować opiekę nad maksymalnie 5 dzieci, a w przypadku, gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie nad 3 dzieci. Do zadań dziennego opiekuna należy w szczególności zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych; zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka; prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

Szczegółowe wymagania odnośnie dziennego opiekuna reguluje Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym, wolontariusza oraz dziennego opiekuna.

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie rekomenduje zastosowanie standardów opieki i edukacji dzieci do lat 3 opracowanych przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego (Warszawa, 2019 pod redakcją Moniki Rościszewskiej-Woźniak) stanowiących dobre praktyki w zakresie odnoszącym się do realizacji funkcji edukacyjnej instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3. Wnioskodawca może

zapropionować inny standard jakości opieki lub opisać inne sposoby, które zapewnią realizację funkcji edukacyjnej.

Poniżej zamieszczamy standardy opracowane przez Fundację dotyczące realizacji funkcji edukacyjnej w żłobku, klubie dziecięcym oraz przez dziennego opiekuna

Praca pedagogiczna

Założenia pracy pedagogicznej odnoszą się do wszystkich obszarów rozwoju dzieci.

Sposób realizacji usługi opieki nad dziećmi do lat 3 należy opisać w polu D.1.4 wniosku. Wnioskodawca powinien również wskazać, czy będzie realizował działania zgodnie z wyżej rekomendowanymi standardami, wskazać inny standard lub opisać sposób realizacji usługi w zakresie funkcji edukacyjnej instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3.

Kadra wspiera wszechstronny rozwój dzieci

Kadra wspiera rozwój kompetencji emocjonalnych dzieci

Kadra:

- uprzedza dziecko o działaniu, które będzie podejmowane z jego udziałem i czeka na odpowiedź dziecka (werbalną lub niewerbalną), żeby mieć pewność, że dziecko rozumie sytuację
- jest wrażliwa na trudne momenty dzieci (zmęczenie, przestymulowanie) i wspiera je, aranżując zmiany w otoczeniu, dostosowując ton głosu i styl interakcji do sytuacji
- respektuje chęć dziecka do przerywania interakcji i czeka, aż wyrazi ono chęć wznowienia kontaktu
- rozpoznaje i nazywa reakcje emocjonalne dzieci oraz własne
- wspiera samoregulację emocjonalną dzieci przez modelowanie (werbalnie i niewerbalnie) strategii radzenia sobie z trudnymi emocjami
- informuje dzieci o zmianach aktywności w ciągu całego dnia
- osoba z kadry, która kończy pracę, żegna się z dziećmi
- posługuje się językiem osobistym (komunikat „ja”), unika sformułowań bezosobowych (np. nie wolno, trzeba, tak się nie robi itp.)
- posługuje się humorem, stwarzając zabawne sytuacje i uczestnicząc w humorystycznych sytuacjach tworzonych przez dzieci, pokazuje możliwości radzenia sobie z trudnymi emocjami poprzez humor

Kadra wspiera rozwój kompetencji społecznych dzieci

Kadra:

- odpowiada na sygnały zainteresowania dziecka innymi dziećmi i wspiera nawiązywanie relacji między nimi
- zachęca dzieci do nawiązywania relacji między sobą
- aranżuje przestrzeń tak, żeby dzieci mogły widzieć, co robią inni uczestnicy grupy
- wykorzystuje wiedzę o zainteresowaniach i temperamencie dzieci do angażowania ich we wspólne zabawy
- zauważa i mówi o aktywności społecznej dzieci i współpracy między nimi
- daje dzieciom wskazówki, jak ze sobą współpracować
- pomaga dzieciom rozwiązywać konflikty, proponując różne strategie działania w sytuacji problemowej
- ma świadomość, że bicie, gryzienie, popychanie są zachowaniami nieintencjonalnymi u małych dzieci, są najbardziej dostępnym im sposobem zaspokojenia potrzeb, zatem dzieci nie są obwiniane, tylko wspierane w budowaniu innych strategii
- daje wskazówki, jak dziecko może się zachować w konkretnej sytuacji, a nie czego ma nie robić
- wprowadza zasady funkcjonowania dzieci w grupie i wyjaśnia dzieciom ich znaczenie
- daje dzieciom możliwość decydowania, z kim chcą się bawić, sama pozostając w pobliżu
- podczas zabaw dzieci, w których uczestniczy, modeluje społeczne interakcje i opisuje działania dzieci

Kadra wspiera kreatywność i eksperymentowanie dzieci

Kadra:

- wspiera dzieci w samodzielnym eksplorowaniu otoczenia i pomaga im w razie trudności
- stwarza niemowlakom możliwość samodzielnego badania różnorodnych obiektów, także własnych rąk i nóg oraz twarzy
- stwarza niemowlakom możliwość eksplorowania przestrzeni, przenosząc je w różne miejsca
- wspiera naukę podejmowania wyborów przez dzieci, ograniczając liczbę możliwości wyborów, dając im czas na reakcję i pozwalając zmienić zdanie
- pozwala na różnorodne sposoby używania przedmiotów
- modeluje eksperymentowanie z przedmiotami
- daje dzieciom możliwość działania z wybranymi przedmiotami tak długo, jak się nimi interesują
- zachęca dzieci do ruchu przy muzyce i grania na instrumentach
- stwarza dzieciom możliwość ekspresji plastycznej
- pokazuje zarówno funkcjonalne, jak i innowacyjne sposoby wykorzystywania przedmiotów lub zabawek, zachęca dzieci do wymyślania własnych sposobów

Kadra wspiera rozwój kompetencji poznawczych dzieci

Kadra:

- uczestniczy w działaniach dzieci w celu rozszerzenia i pogłębienia ich zainteresowania
- uczestniczy w działaniach dzieci w odpowiedzi na ich prośby, nie kierując tymi działaniami
- wspiera umiejętności niemowlaków, naśladując ich gesty, ekspresję i wydawane dźwięki
- inicjuje, uczestniczy, modeluje gry i zabawy naśladowcze, reagując na pomysły dzieci rozszerza i wzbogaca zabawy dzieci, dokładając nowe rekwizyty i stawiając pytania dotyczące dalszego ciągu zabawy
- zachęca dzieci do wytrwałości w zadaniu przez dostarczanie nowych wyzwań i wspierając je, gdy się zniechęcają
- zwraca uwagę dzieci na cechy lub właściwości żywych i nieożywionych obiektów
- wykorzystuje różne strategie pomagania dzieciom w rozwiązywaniu zadania (upraszczanie zadania, dawanie wskazówek słownych i wizualnych)
- komentuje strategie rozwiązywania zadań przez dzieci, doceniając ich wysiłki
- używa określeń dla cech przedmiotów, pomagając dzieciom rozumieć takie kategorie, jak: kolor, ilość, kształt, wielkość, puste–pełne
- używa określeń przestrzennych (pod, nad, za, w środku, na zewnątrz)
- kieruje uwagę dzieci na proces, wspierając rozwój myślenia przyczynowo-skutkowego
- rozmawia z dziećmi o tym, co się zdarzyło, tworząc połączenia z tym, co dzieje się teraz
- wyjaśnia, dlaczego dane zjawisko się zdarzyło, używając języka opisowego lub pytając o to dzieci
- wspiera dzieci w przewidywaniu, wyjaśnianiu i rozumieniu przez zadawanie pytań i rozmawianie o następstwach
- promuje zabawy równoległe, asocjacyjne i opierające się na współpracy
- wprowadza rekwizyty mogące udawać przedmioty codziennego użytku lub umożliwia dzieciom zabawy prawdziwymi przedmiotami
- wyszukuje w literaturze dla dzieci teksty opisujące działania, którymi obecnie się interesują, budując związek między zabawą a umiejętnościami niezbędnymi w realnym życiu

Kadra wspiera rozwój kompetencji językowych dzieci

Kadra:

- obserwuje i odpowiada na werbalne i niewerbalne komunikaty płynące od dzieci
- używa pytań zarówno otwartych, jak i zamkniętych, na które dzieci mogą dać krótką odpowiedź
- czeka na odpowiedź dziecka (werbalną lub niewerbalną), zanim przejdzie do następnych pytań lub komentarzy
- w odpowiedzi na inicjatywę dziecka modeluje jego bardziej złożoną wypowiedź
- stosuje różne formy wypowiedzi (pytania, zdania twierdzące, wykrzyknikowe itd.)
- używa pytań rozszerzających lub inicjujących rozmowę w sposób budzący zainteresowanie albo działanie dziecka

- wyjaśnia i argumentuje, aby pomóc dziecku zrozumieć dane zjawisko
- rozszerza język i słownictwo dzieci, używając określeń opisujących dane zjawisko, sytuację czy przedmiot i łącząc je ze słowami, które dziecko zna
- wypowiada się pełnymi zdaniami, jeśli to możliwe
- rozwija rozmowę, utrzymując dłużej uwagę dzieci przy danym temacie
- angażuje dziecko w rozmowę opartą zarówno na wspólnie dzielonym doświadczeniu, jak i osobistych doświadczeniach dziecka
- wyraźnie wymawia sylaby, modelując głos, żeby wzmocnić zaangażowanie dzieci w rozmowę
- używa różnych słów z różnych kategorii (przedmioty, działania, uczucia, funkcje)
- często zachęca dzieci do wspólnego czytania książek i oglądania ilustracji
- podczas wspólnego czytania książek zachęca dzieci do przewracania kartek, zadawania pytań, odpowiadania na pytania, podążania za rymami, powtarzania znanych fragmentów
- pokazuje i opisuje ilustracje w książkach, zachęca do rozmowy na temat treści
- zachęca dzieci do samodzielnego oglądania książek
- opowiada dzieciom historie
- objaśnia znaczenie nowych słów, wykorzystując też gesty i mimikę
- w kontaktach z dziećmi, które jeszcze nie mówią lub zaczynają mówić, świadomie stosuje uproszczenia odpowiednio modulując głos, używając krótkich zdań itp.
- potrafi dostosowywać złożoność swoich wypowiedzi do poziomu dziecka i nie infantylizuje nadmiernie własnego języka

Kadra wspiera rozwój kompetencji motorycznych dzieci

Kadra:

- wspiera niemowlaki w nauce kontrolowania ruchu ciała i nauce chodzenia
- bawi się z dziećmi w zabawy ruchowe, robiąc to samo co dzieci (turlanie, czworakowanie)
- zwraca uwagę i zachowuje czujność, ale nie powstrzymuje dzieci przed podejmowaniem nowych zadań ruchowych
- stwarza dzieciom warunki do podejmowania nowych wyzwań związanych z przemieszczaniem się i uczeniem nowych umiejętności motorycznych
- umożliwia dzieciom wielokrotne powtarzanie i ćwiczenie konkretnych umiejętności ruchowych tak długo, jak długo są tym zainteresowane
- dostarcza dzieciom okazji do ćwiczenia siły i sprawności
- umożliwia dzieciom ćwiczenie sprawności rąk, dłoni i palców
- umożliwia dzieciom ćwiczenie koordynacji wzrokowo--ruchowej, np. podczas jedzenia, ubierania się i codziennych czynności

Aranżacja przestrzeni i wyposażenie placówki uwzględniają potrzeby dzieci

Aranżacja przestrzeni uwzględnia potrzebę odpoczynku dzieci

- we wszystkich salach, gdzie przebywają dzieci, jest miejsce, gdzie mogą odpocząć o każdej porze dnia
- w ogrodzie są miejsca, gdzie dzieci mogą odpocząć (hamaki, kocyki, leżaczki)

Aranżacja przestrzeni umożliwia udział dzieci

w różnorodnych działaniach

- sala zabaw jest podzielona na kilka stref wyposażonych w zróżnicowane zabawki i materiały, w których dzieci mogą podejmować różnorodne działania dostosowane do ich wieku i potrzeb rozwojowych
- przestrzeń jest zorganizowana w sposób umożliwiający jej przekształcanie w odpowiedzi na aktualne zainteresowania dzieci
- przestrzeń jest zorganizowana w sposób umożliwiający dzieciom malowanie/rysowanie na dużych powierzchniach
- przestrzeń jest zorganizowana w sposób umożliwiający dzieciom zabawy wodą
- elementy wyposażenia sali nieprzeznaczone dla dzieci znajdują się poza ich zasięgiem

Przestrzeń w placówce jest tak zaaranżowana, żeby wspierać samodzielność dzieci

- pojemniki z drobnymi zabawkami i materiałami edukacyjnymi są oznakowane w sposób zrozumiały dla dzieci
- półki w sali są oznakowane tak, żeby dzieci wiedziały, gdzie co odkładać
- w sali jest miejsce do odstawiania kubeczków z pićm, które w ciągu całego dnia jest dostępne dla dzieci
- osobiste rzeczy dzieci są oznakowane tak, żeby dzieci i kadra mogli je rozpoznać
- w placówce jest miejsce, gdzie można powiesić prace dzieci na wysokości ich wzroku
- każde dziecko ma swoje miejsce w szatni, gdzie przechowywane są jego ubrania na zmianę
- dzieci mają łatwy dostęp do mydła w płynie, ręczników, chusteczek higienicznych i kosza na śmieci
- w szatni dzieci mają możliwość nauki samodzielnego zakładania butów i odzieży wierzchniej
- w placówce jest miejsce, gdzie dzieci mają możliwość samodzielnie odstawić naczynia po skończeniu posiłku

Materiały edukacyjne są różnorodne i dostosowane do potrzeb rozwojowych i aktualnych zainteresowań dzieci

- w ciągu całego dnia dzieci mają dostęp do materiałów umożliwiających rozwój zarówno małej, jak i dużej motoryki
- strefy aktywności wyposażone są w prawdziwe przedmioty i materiały naturalne
- wyposażenie jest bezpieczne i w dobrym stanie technicznym

Przestrzeń jest zaaranżowana tak, że stanowi estetyczne i przyjemne miejsce dla dzieci i dorosłych

Kolorystyka i dekoracje w salach sprzyjają wyciszeniu

- sale pomalowane są na jasne, stonowane, pastelowe kolory
- unika się nadmiernej ilości dekoracji, dodatkowych, przyciągających wzrok elementów na ścianach
- kolorystyka podłogi i zasłon jest jednolita (unika się wzorów)

W placówce minimalizuje się poziom hałasu, wynikający z akustyki pomieszczeń i używania sprzętów

- nie używa się muzyki jako tła akustycznego
- w przestrzeni znajdują się elementy ograniczające akustyczność pomieszczenia (poduchy, zasłony, elementy perforowane itp.)

Wszystkie dzieci mają możliwość udziału w zabawach w ogrodzie

Wyposażenie ogrodu umożliwia dzieciom różnorodne działania

- ogród jest wyposażony co najmniej w wiatę lub domek dla dzieci oraz zamykaną piaskownicę
- w ogrodzie są zacienione miejsca
- w ogrodzie dzieci mają stały dostęp do wody pitnej
- dostępne są urządzenia i sprzęty rozwijające motorykę dużą (kładki, równoważnie, tunele)
- w ogrodzie dzieci mają możliwość zabaw wodą, piaskiem, materiałami sypkimi, kamieniami, patykami
- dzieci niechodzące mają możliwość swobodnego przemieszczania się po ogrodzie, mogą czworakować
- dzieci mają możliwość biegania, wspinania się, kopania, grabienia liści
- dzieci mają możliwość obserwowania ptaków, innych zwierząt i roślin

W części ogrodu zachowane jest naturalne zróżnicowanie terenu

- część ogrodu jest porośnięta trawą
- część ogrodu ma nierówne podłoże (dołki i pagórki umożliwiające wspinanie się)

Zalecenia w zakresie realizacji projektów mających na celu upowszechnianie opieki nad dziećmi do lat 3

Zaleca się wykorzystanie dobrych praktyk zawartych w przywoływanych Standardach opieki i edukacji dzieci do lat 3, opracowanych przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego, w szczególności tych odnoszących się do jakości zajęć edukacyjnych, równocześnie zwracając uwagę, iż katalog działań kwalifikowanych w ramach projektu został zawarty w Regulaminie konkursu, w Podrozdziale 2.4.

Załączniki:

Jakość od początku – standardy opieki i edukacji dzieci do lat 3

Jakość
od początku

JAKOŚĆ OD POCZĄTKU

standardy opieki i edukacji
dzieci do lat 3

pod redakcją
Moniki Rościszewskiej-Woźniak

fundacja
rozwoju dzieci

JAKOŚĆ OD POCZĄTKU

standardy opieki i edukacji
dzieci do lat 3

pod redakcją
Moniki Rościszewskiej-Woźniak

Redakcja: Monika Rościszewska-Woźniak
Konsultacje naukowe: prof. dr hab. Ewa Haman,
prof. Małgorzata Żytko
Korekta: Dąbrówka Gujska
Opracowanie graficzne: RZECZYOBRAZKOWE

Wydawca: Fundacja Rozwoju Dzieci (www.frd.org.pl)
ISBN: 978-83-63499-20-4
© Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego
Warszawa, 2019

Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub kopiowanie całości albo fragmentu – z wyjątkiem cytatów w artykułach i przeglądach krytycznych – możliwe są tylko na podstawie pisemnej zgody Wydawcy.

Dziękujemy sponsorom programu „Jakość od początku”: firmom Oriflame, Magovox i Ecosystem oraz darczyńcom indywidualnym i osobom przekazującym 1% swojego podatku na działania Fundacji Rozwoju Dzieci.

Spis treści

Wstęp	5
1. Fundamenty i wartości	6
2. Kompetencje kadry	8
3. Praca pedagogiczna	14
4. Sytuacje codzienne	17
5. Żywnienie	20
6. Adaptacja	25
7. Współpraca z rodzicami	28
8. Aranżacja przestrzeni i wyposażenie	30
9. Bezpieczeństwo i profilaktyka zdrowia	34
10. Zarządzanie	38

SŁOWNIK

- **Placówka.** Placówkami nazywamy różne formy opieki i edukacji małych dzieci (dzienny opiekun, żłobek, klub dziecięcy).
- **Zespół zarządzający.** Zespół zarządzający składa się z dyrektora i innych osób mających wpływ na funkcjonowanie placówki (np. właściciele, założyciele).
- **Personel.** Personel to zarówno wychowawcy/wychowawczynie i dyrekcja, jak i wszystkie inne osoby, które w ramach wykonywanej pracy mają kontakt z dziećmi, w tym także osoby, które nie pracują z dziećmi, ale nawiązują z nimi relacje (np. dozorca, personel kuchenny).
- **Kadra.** Kadra nazywamy wszystkie osoby z personelu placówki, których podstawowym zadaniem jest praca z dziećmi.
- **Wychowawczynie/wychowawcy.** Wychowawcami/wychowawczyniami nazywamy osoby, które na co dzień zawodowo pracują z dziećmi w grupie. Celowo nie nazywamy ich opiekunami/opiekunkami, ponieważ w naszym rozumieniu odgrywają oni role nie tylko opiekuńcze, ale także edukacyjne i wychowawcze.
- **Rodzice.** Mówiąc o rodzicach, mamy na myśli wszystkich prawnych opiekunów dziecka.
- **Wolontariat.** Wolontariuszami/wolontariuszkami mogą być rodzice lub inni członkowie rodziny dziecka, pełniący role ustalone z dyrekcją placówki.
- **Zabawa.** Badania pokazują, że ustrukturyzowana zabawa jest podstawowym sposobem uczenia się dzieci, jednak w tej publikacji oszczędnie używamy tego słowa, ze względu na dość lekki, a nawet lekceważący wydźwięk w powszechnym odbiorze („a on się cały dzień tylko bawił”).
- **Szkolenia.** Są to różne formy doskonalenia zawodowego mające na celu poszerzenie wiedzy, kompetencji i umiejętności kadry w danej dziedzinie.
- **Ogród.** Ogrodem umownie nazywamy miejsce działań dzieci na powietrzu, poza budynkiem.

Wstęp

Poradnik „Jakość od początku. Standardy opieki i edukacji dzieci do lat 3” jest odpowiedzią na problemy związane z usługami opiekuńczo-edukacyjnymi dla najmłodszych dzieci, takimi jak: (i) niskie zaufanie rodziców do opieki pozarodzinnej; (ii) brak wiedzy pracodawców, profesjonalistów i urzędników jak podnosić jakość nowych usług dla małych dzieci; (iii) niska świadomość społeczna, że pobyt w dobrych placówkach zwiększa szanse edukacyjne dzieci, zwłaszcza pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem.

Mózg małych dzieci buduje się i zmienia z dnia na dzień, jest bardzo plastyczny, dlatego zarówno dla dzieci z kłopotami rozwojowymi, jak i tych, które potrzebują po prostu rozwijania swojego potencjału, pobyt w instytucji opieki i edukacji może być bardzo korzystny.

Warunek jest jeden – placówka musi oferować usługi najwyższej jakości, bo jeśli tak nie jest, może zamknąć dzieciom niektóre drogi rozwoju i zrobić im krzywdę. Dlatego wszystkie instytucje opieki i edukacji dzieci do lat 3 powinny dążyć do najwyższych standardów.

Doceniając wagę tego zagadnienia postanowiliśmy określić, jak rozumiemy wysoką jakość opieki i edukacji małych dzieci. Opracowaliśmy szczegółowo standardy jakości w 10 obszarach, tak by profesjonalści mogli oprzeć się na konkretnych wskaźnikach. Chcemy, żeby nasze standardy były narzędziem dla personelu do samodoskonalenia i autoewaluacji. Żeby były wsparciem, a nie orężem nadzoru, żeby pomagały w doskonaleniu umiejętności, a nie udowadniały braki.

U podstaw naszych standardów leży wizja dziecka, zgodnie z którą każde dziecko to niepowtarzalna osoba. To człowiek, który ma prawo do wyboru, samodzielnych odkryć, szukania rozwiązań, podejmowania decyzji i ponoszenia ich konsekwencji, a także do popełniania błędów. Zadaniem rodziców, nauczycieli i pedagogów jest stwarzanie przestrzeni dla takiej aktywności dzieci, która da im poczucie, że poznawanie świata jest procesem radosnym i przynoszącym

satisfakcję. Wszelkie działania dotyczące dzieci powinny respektować Konwencję Praw Dziecka.

Przy opracowywaniu poradnika korzystaliśmy z międzynarodowych doświadczeń oraz wyników najnowszych badań naukowych. Standardy jakości opieki i edukacji dzieci do lat 3 powstały w wyniku pracy ekspertów. W skład zespołu pracującego pod kierownictwem Moniki Rościszewskiej-Woźniak wchodzili przedstawiciele Fundacji Rozwoju Dzieci (Teresa Ogrodzińska, Dominik Kmita, Ewa Rościszewska, Magdalena Woźniak-Frymus) oraz Barbara Czubak – kierownik Referatu Edukacji, Kultury, Sportu i Spraw Społecznych w Gminie Jastków, Blanka Adamczuk – dyrektorka Przedszkola Integracyjnego 247 w Warszawie, Bożena Kurelska – kierownik publicznego żłobka w latach 2004–2018, trenerka, Ewa Iwińska – założycielka i dyrektorka warszawskich żłobków „Pomelo” i „Avocado”, Kamila Wichrowska – pracownik naukowy Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego, Krzysztof Rutkowski – trener Familylab Polska, Monika Ebert – ekspertka w zakresie funkcjonalności przestrzeni w żłobkach (Zegar Słoneczny, sp. z o.o.), Olga Wystowska – pracownik naukowy Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego, Paulina Irisik – dietetyk, specjalista ds. żywienia małych dzieci, Tahmina Rajabova – konsultantka wczesnej edukacji w Tadżykistanie, Tanja Olszańska – trenerka Scherer Leadership Center, Teresa Kot – wójt gminy Jastków, Ula Malko – psycholożka i mediatorka z Ośrodka Wsparcia i Rozwoju Bliskie Miejsce.

Poradnik jest dostępny w formie online (www.najmlodsi.org.pl), co umożliwi poszerzenie go o materiały dodatkowe – zdjęcia, filmy, dobre praktyki, wzory dokumentów, raporty z badań, pomocne linki itp.

Zachęcamy do korzystania z naszego poradnika!

Zespół Fundacji Rozwoju Dzieci

1

Fundamenty i wartości

Każda placówka zajmująca się rozwojem małych dzieci powinna funkcjonować według zasad, które są w pełni jasne dla personelu oraz rodziców. Wszystkie osoby pracujące w placówce, pomimo różnic indywidualnych oraz osobistego światopoglądu, powinny działać we wspólnym systemie wartości dotyczącym opieki nad dziećmi i spraw z tym związanych.

Jasne wytyczne, którymi kieruje się placówka, umożliwiają rodzicom wybór miejsca, gdzie zarówno dzieci, jak i dorośli będą czuli się dobrze. Do fundamentalnych założeń, które każdy pracownik musi respektować, należą m.in. niezbywalne prawa dziecka opisane w Konwencji Praw Dziecka.

STANDARD 1.1.

W placówce są opracowane na piśmie fundamentalne zasady jej funkcjonowania

A. WIZJA DZIECKA

Wizja dziecka określa m.in.:

- co kadra rozumie przez dobro dziecka
- jak kadra rozumie to, że każde dziecko jest wyjątkowe
- jak wspierać indywidualny rozwój dziecka w grupie
- jak stwarzać warunki wspierające nawiązywanie rówieśniczych relacji między dziećmi

B. MISJA PLACÓWKI

Misja placówki określa m.in.:

- czym powinna być placówka dla dziecka i jego rodziny oraz dla personelu
- minimum trzy priorytetowe cele pracy placówki i uzasadnienie ich wyboru
- filozofię współpracy z rodzicami

C. WIZJA WYCHOWAWCY

Wizja wychowawczyni/wychowawcy określa m.in.:

- kim jest wychowawczyni/wychowawca dla dziecka
- jakie zadania wychowawczyni/wychowawcy są najważniejsze
- jak indywidualne cechy osobowości wychowawczyni/wychowawcy wpływają na pracę z dziećmi, jakimi emocjami świadomie dzieli się z dziećmi
- jak dba o swój profesjonalny rozwój

STANDARD 1.2.

W placówce są spisane praktyczne przykłady sytuacji respektowania wyszczególnionych praw dziecka

- A. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO NIESKRĘPOWANEGO WYRAŻANIA UCZUĆ I POTRZEB
- B. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO INDYWIDUALNEGO TEMPRA ROZWOJU
- C. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO POMOCY PRZY RADZENIU SOBIE Z TRUDNYMI PRZEŻYCIAMI
- D. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO BADANIA, EKSPERYMENTOWANIA I RÓŻNORODNOŚCI DOŚWIADCZEŃ
- E. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO TAJEMNICY
- F. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO INFORMACJI
- G. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO WYRAŻANIA SWOJEGO ZDANIA
- H. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO AUTONOMICZNEGO PODEJMOWANIA DECYZJI
- I. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO JEDZENIA I PICIA, GDY JEST GŁODNE I SPRAGNIONE
- J. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO INTYMNOŚCI
- K. KADRA RESPEKTUJE PRAWO DZIECKA DO SNU I ODPOCZYNKU, KIEDY JEST ZMĘCZONE

2

Kompetencje kadry

Kompetencje osobiste osób pracujących w placówce mają pierwszorzędne znaczenie dla jakości opieki i edukacji dzieci. Aby kadra potrafiła budować relacje z dziećmi oraz realizować program pedagogiczny, musi zadbać o swój rozwój osobisty – w tym nie tylko o wiedzę i umiejętności, lecz także znajomość emocji i potrzeb, umiejętność ich nazywania i wyrażania.

Szkolenia i superwizje muszą się odbywać w ramach czasu pracy kadry, ale nie czasu pracy z dziećmi. Zalecamy obniżenie pensum czasu pracy z dziećmi do 7 godz. dziennie przy pełnym etacie.

STANDARD 2.1.

Zasady pracy kadry umożliwiają wysoką jakość pracy z dziećmi

A. KADRA ZNA, ROZUMIE I RESPEKTUJE MISJĘ PLACÓWKI, WIZJĘ DZIECKA I WYCHOWAWCY/WYCHOWAWCZYNI

Kadra:

- zna procedury, regulaminy i zasady obowiązujące w placówce
- podziela /respektuje zasady etyczne i zasady komunikacji obowiązujące w placówce

B. KADRA ZNA STRUKTURĘ ORGANIZACYJNĄ PLACÓWKI

Kadra:

- zna podział obowiązków i wie, kto jest za co odpowiedzialny
- zna granice swojej odpowiedzialności
- zna zasady codziennego funkcjonowania placówki

C. KADRA STAŁE POSZERZA SWOJĄ WIEDZĘ I DOSKONALI UMIEJĘTNOŚCI

Kadra:

- uczestniczy w szkoleniach z zewnętrznymi ekspertami w wymiarze przynajmniej 10 godzin rocznie
- na bieżąco wymienia się swoimi spostrzeżeniami na temat zachowania i rozwoju dzieci, a jeśli zaistnieje taka potrzeba – ze specjalistami spoza placówki
- bierze udział w cyklicznych spotkaniach zespołu pedagogicznego
- poddaje refleksji codzienną praktykę
- zapoznaje się z wynikami najnowszych badań i praktykami opartymi na dowodach naukowych
- dzieli się nowo zdobytą wiedzą w gronie pracowników placówki i z rodzicami
- uczestniczy w ramach godzin pracy w osobistej superwizji (omawianiu swojej pracy, emocji, potrzeb, umiejętności)

- ma świadomość swoich emocji i potrzeb, potrafi je nazwać i wyrażać

STANDARD 2.2.

Podstawą opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych działań kadry są bliskie relacje z dziećmi

A. KADRA NAWIĄZUJE Z DZIEĆMI CIEPŁE, BLISKIE I BEZPIECZNE RELACJE

Kadra:

- stwarza warunki, żeby dzieci mogły być wysłuchane i przez dorosłych, i przez inne dzieci
- odnosi się do dzieci w sposób ciepły, często uśmiechając się i okazując zadowolenie z bycia z dziećmi
- okazuje zainteresowanie tym, co dzieci mówią i robią
- używa niewerbalnych komunikatów w interakcji z dzieckiem (np. kiwając głową, podnosząc brwi w zdziwieniu, uśmiechając się)
- mówi do dzieci po imieniu
- szuka kontaktu wzrokowego (nie zmuszając do wzajemności) podczas rozmowy z dzieckiem
- w trakcie rozmowy z dziećmi stara się być na ich wysokości, kucając lub siadając obok
- uważnie obserwuje to, co robią dzieci, nazywa to, co widzi
- dopasowuje swoje zachowanie – ton głosu, wyraz twarzy, poziom entuzjazmu – do tego, co wyrażają dzieci
- jest uważna na aktualne potrzeby dzieci
- jest gotowa do pomocy, jeśli dzieci tego potrzebują

B. KADRA WSPIERA AUTONOMIĘ DZIECI

Kadra:

- stwarza warunki do samodzielnego podejmowania decyzji przez dzieci

- pozwala dzieciom na popełnianie błędów i zachęca do samodzielnego ich naprawiania/rozwiązywania, jeżeli są do tego gotowe
- akceptuje wyrażanie emocji przez dzieci
- przypomina dzieciom werbalnie lub niewerbalnie (gestem lub używając znaków graficznych) o następnym punkcie w planie dnia

STANDARD 2.3.

Kadra wspiera wszechstronny rozwój dzieci

A. KADRA WSPIERA ROZWÓJ KOMPETENCJI EMOCJONALNYCH DZIECI

Kadra:

- uprzedza dziecko o działaniu, które będzie podejmowane z jego udziałem i czeka na odpowiedź dziecka (werbalną lub niewerbalną), żeby mieć pewność, że dziecko rozumie sytuację
- jest wrażliwa na trudne momenty dzieci (zmęczenie, przestymulowanie) i wspiera je, aranżując zmiany w otoczeniu, dostosowując ton głosu i styl interakcji do sytuacji
- respektuje chęć dziecka do przerywania interakcji i czeka, aż wyrazi ono chęć wznowienia kontaktu
- rozpoznaje i nazywa reakcje emocjonalne dzieci oraz własne
- wspiera samoregulację emocjonalną dzieci przez modelowanie (werbalnie i niewerbalnie) strategii radzenia sobie z trudnymi emocjami
- informuje dzieci o zmianach aktywności w ciągu całego dnia
- osoba z kadry, która kończy pracę, żegna się z dziećmi
- posługuje się językiem osobistym (komunikat „ja”), unika sformułowań bezosobowych (np. nie wolno, trzeba, tak się nie robi itp.)

- posługuje się humorem, stwarzając zabawne sytuacje i uczestnicząc w humorystycznych sytuacjach tworzonych przez dzieci, pokazuje możliwości radzenia sobie z trudnymi emocjami poprzez humor

B. KADRA WSPIERA ROZWÓJ KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH DZIECI

Kadra:

- odpowiada na sygnały zainteresowania dziecka innymi dziećmi i wspiera nawiązywanie relacji między nimi
- zachęca dzieci do nawiązywania relacji między sobą
- aranżuje przestrzeń tak, żeby dzieci mogły widzieć, co robią inni uczestnicy grupy
- wykorzystuje wiedzę o zainteresowaniach i temperamencie dzieci do angażowania ich we wspólne zabawy
- zauważa i mówi o aktywności społecznej dzieci i współpracy między nimi
- daje dzieciom wskazówki, jak ze sobą współpracować
- pomaga dzieciom rozwiązywać konflikty, proponując różne strategie działania w sytuacji problemowej
- ma świadomość, że bicie, gryzienie, popychanie są zachowaniami nieintencjonalnymi u małych dzieci, są najbardziej dostępnym im sposobem zaspokojenia potrzeb, zatem dzieci nie są obwiniane, tylko wspierane w budowaniu innych strategii
- daje wskazówki, jak dziecko może się zachować w konkretnej sytuacji, a nie czego ma nie robić
- wprowadza zasady funkcjonowania dzieci w grupie i wyjaśnia dzieciom ich znaczenie
- daje dzieciom możliwość decydowania, z kim chcą się bawić, sama pozostając w pobliżu
- podczas zabaw dzieci, w których uczestniczy, modeluje społeczne interakcje i opisuje działania dzieci

C. KADRA WSPIERA KREATYWNOŚĆ I EKSPERYMENTOWANIE DZIECI

Kadra:

- wspiera dzieci w samodzielnym eksplorowaniu otoczenia i pomaga im w razie trudności
- stwarza niemowlakom możliwość samodzielnego badania różnorodnych obiektów, także własnych rąk i nóg oraz twarzy
- stwarza niemowlakom możliwość eksplorowania przestrzeni, przenosząc je w różne miejsca
- wspiera naukę podejmowania wyborów przez dzieci, ograniczając liczbę możliwości wyborów, dając im czas na reakcję i pozwalając zmienić zdanie
- pozwala na różnorodne sposoby używania przedmiotów
- modeluje eksperymentowanie z przedmiotami
- daje dzieciom możliwość działania z wybranymi przedmiotami tak długo, jak się nimi interesują
- zachęca dzieci do ruchu przy muzyce i grania na instrumentach
- stwarza dzieciom możliwość ekspresji plastycznej
- pokazuje zarówno funkcjonalne, jak i innowacyjne sposoby wykorzystywania przedmiotów lub zabawek, zachęca dzieci do wymyślania własnych sposobów

D. KADRA WSPIERA ROZWÓJ KOMPETENCJI POZNAWCZYCH DZIECI

Kadra:

- uczestniczy w działaniach dzieci w celu rozszerzenia i pogłębienia ich zainteresowania
- uczestniczy w działaniach dzieci w odpowiedzi na ich prośby, nie kierując tymi działaniami
- wspiera umiejętności niemowlaków, naśladując ich gesty, ekspresję i wydawane dźwięki
- inicjuje, uczestniczy, modeluje gry i zabawy naśladowcze, reagując na pomysły dzieci

- rozszerza i wzbogaca zabawy dzieci, dokładając nowe rekwizyty i stawiając pytania dotyczące dalszego ciągu zabawy
- zachęca dzieci do wytrwałości w zadaniu przez dostarczanie nowych wyzwań i wspierając je, gdy się zniechęcają
- zwraca uwagę dzieci na cechy lub właściwości żywych i nieożywionych obiektów
- wykorzystuje różne strategie pomagania dzieciom w rozwiązywaniu zadania (upraszczanie zadania, dawanie wskazówek słownych i wizualnych)
- komentuje strategie rozwiązywania zadań przez dzieci, doceniając ich wysiłki
- używa określeń dla cech przedmiotów, pomagając dzieciom rozumieć takie kategorie, jak: kolor, ilość, kształt, wielkość, puste–pełne
- używa określeń przestrzennych (pod, nad, za, w środku, na zewnątrz)
- kieruje uwagę dzieci na proces, wspierając rozwój myślenia przyczynowo-skutkowego
- rozmawia z dziećmi o tym, co się zdarzyło, tworząc połączenia z tym, co dzieje się teraz
- wyjaśnia, dlaczego dane zjawisko się zdarzyło, używając języka opisowego lub pytając o to dzieci
- wspiera dzieci w przewidywaniu, wyjaśnianiu i rozumieniu przez zadawanie pytań i rozmawianie o następstwach
- promuje zabawy równoległe, asocjacyjne i opierające się na współpracy
- wprowadza rekwizyty mogące udawać przedmioty codziennego użytku lub umożliwia dzieciom zabawy prawdziwymi przedmiotami
- wyszukuje w literaturze dla dzieci teksty opisujące działania, którymi obecnie się interesują, budując związek między zabawą a umiejętnościami niezbędnymi w realnym życiu

E. KADRA WSPIERA ROZWÓJ KOMPETENCJI JĘZYKOWYCH DZIECI

Kadra:

- obserwuje i odpowiada na werbalne i niewerbalne komunikaty płynące od dzieci
- używa pytań zarówno otwartych, jak i zamkniętych, na które dzieci mogą dać krótką odpowiedź
- czeka na odpowiedź dziecka (werbalną lub niewerbalną), zanim przejdzie do następnych pytań lub komentarzy
- w odpowiedzi na inicjatywę dziecka modeluje jego bardziej złożoną wypowiedź
- stosuje różne formy wypowiedzi (pytania, zdania twierdzące, wykrzyknikowe itd.)
- używa pytań rozszerzających lub inicjujących rozmowę w sposób budzący zainteresowanie albo działanie dziecka
- wyjaśnia i argumentuje, aby pomóc dziecku zrozumieć dane zjawisko
- rozszerza język i słownictwo dzieci, używając określeń opisujących dane zjawisko, sytuację czy przedmiot i łącząc je ze słowami, które dziecko zna
- wypowiada się pełnymi zdaniami, jeśli to możliwe
- rozwija rozmowę, utrzymując dłużej uwagę dzieci przy danym temacie
- angażuje dziecko w rozmowę opartą zarówno na wspólnie dzielonym doświadczeniu, jak i osobistych doświadczeniach dziecka
- wyraźnie wymawia sylaby, modelując głos, żeby wzmocnić zaangażowanie dzieci w rozmowę
- używa różnych słów z różnych kategorii (przedmioty, działania, uczucia, funkcje)
- często zachęca dzieci do wspólnego czytania książek i oglądania ilustracji
- podczas wspólnego czytania książek zachęca dzieci do: przewracania kartek, zadawania pytań, odpowiadania

na pytania, podążania za rymami, powtarzania znanych fragmentów

- pokazuje i opisuje ilustracje w książkach, zachęca do rozmowy na temat treści
- zachęca dzieci do samodzielnego oglądania książek
- opowiada dzieciom historie
- objaśnia znaczenie nowych słów, wykorzystując też gesty i mimikę
- w kontaktach z dziećmi, które jeszcze nie mówią lub zaczynają mówić, świadomie stosuje uproszczenia odpowiednio modulując głos, używając krótkich zdań itp.
- potrafi dostosowywać złożoność swoich wypowiedzi do poziomu dziecka i nie infantylizuje nadmiernie własnego języka

F. KADRA WSPIERA ROZWÓJ KOMPETENCJI MOTORYCZNYCH DZIECI

Kadra:

- wspiera niemowlaki w nauce kontrolowania ruchu ciała i nauce chodzenia
- bawi się z dziećmi w zabawy ruchowe, robiąc to samo co dzieci (turlanie, czworakowanie)
- zwraca uwagę i zachowuje czujność, ale nie powstrzymuje dzieci przed podejmowaniem nowych zadań ruchowych
- stwarza dzieciom warunki do podejmowania nowych wyzwań związanych z przemieszczaniem się i uczeniem nowych umiejętności motorycznych
- umożliwia dzieciom wielokrotne powtarzanie i ćwiczenie konkretnych umiejętności ruchowych tak długo, jak długo są tym zainteresowane
- dostarcza dzieciom okazji do ćwiczenia siły i sprawności
- umożliwia dzieciom ćwiczenie sprawności rąk, dłoni i palców
- umożliwia dzieciom ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej, np. podczas jedzenia, ubierania się i codziennych czynności

STANDARD 2.4.

Kadra dba o współpracę z innymi osobami dorosłymi dla dobra dzieci

A. KADRA WSPÓŁPRACUJE Z RODZICAMI NA ZASADACH OPISANYCH W OBSZARZE 7 WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI

Kadra:

- dzieli się swoimi spostrzeżeniami na temat zachowania i rozwoju dziecka z jego rodzicami, zarówno na zaplanowanych spotkaniach, jak i w czasie, kiedy dzieci są przyprowadzane do placówki i z niej odbierane
- uwzględnia informacje przekazane przez rodziców w planowaniu pracy z dzieckiem

B. KADRA ANGAŻUJE SIĘ W WYMIANĘ INFORMACJI/WIEDZY NA TEMAT DZIECI Z INNYMI SPECJALISTAMI Z PLACÓWKI I SPOZA NIEJ

Kadra:

- traktuje specjalistów współpracujących z placówką (psychologów, fizjoterapeutów, logopedów czy muzyków) jako źródło wiedzy o dzieciach i ich potrzebach; korzysta ze wskazówek specjalistów
- specjaliści mają możliwość interdyscyplinarnej wymiany doświadczeń dotyczących danego dziecka
- informuje specjalistów o aktualnych zainteresowaniach dzieci i ich zachowaniu
- na bieżąco wymienia między sobą spostrzeżenia dotyczące zachowania i rozwoju dzieci
- organizuje spotkania wewnętrzne, umożliwiające wymianę informacji na temat pracy z dziećmi

3

Praca pedagogiczna

Każde dziecko powinno mieć warunki do angażowania się w interesujące je działania (zabawę), które pozwalają na odkrywanie, kreatywność i nadawanie znaczeń, zarówno samodzielnie, z innymi dziećmi, jak i z udziałem wspierających dorosłych. Każde dziecko powinno mieć przy tym zapewnioną możliwość wyboru stopnia swojego zaangażowania.

Placówka powinna mieć program edukacyjny, nawiązujący do zainteresowań dzieci, ich możliwości rozwojowych oraz aktualnej dyspozycji. Niezbędne jest zapewnienie dzieciom warunków bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego oraz odpowiednich relacji międzyludzkich.

STANDARD 3.1.

Założenia pracy pedagogicznej odnoszą się do wszystkich obszarów rozwoju dzieci

A. W PLACÓWCE WSPIERANY JEST ROZWÓJ KOMPETENCJI MOTORYCZNYCH DZIECI

- dzieci mają zapewnione miejsce do swobodnego poruszania się (czołgania, czworakowania, biegania, wspinania, kręcenia się w kółko)
- w ciągu każdego dnia jest czas na zabawy ruchowe
- stale dostępne są materiały wspomagające rozwój małej motoryki (manipulowanie, dopasowywanie, wkładanie, wyjmowanie, chwytanie, wkręcanie itp.)

B. W PLACÓWCE WSPIERANY JEST ROZWÓJ KOMPETENCJI JĘZYKOWYCH DZIECI

- kadra wykorzystuje różne sytuacje w ciągu dnia na nawiązanie werbalnej interakcji z dziećmi
- kadra eksponuje książki w sposób zachęcający dzieci do korzystania z nich – samodzielnego oglądania, rozmów na ich temat
- we wszystkich pomieszczeniach dostępnych dla dzieci są miejsca zachęcające do wspólnej rozmowy, czytania/słuchania książek

C. W PLACÓWCE WSPIERANY JEST ROZWÓJ KOMPETENCJI EMOCJONALNYCH DZIECI

- kadra daje dzieciom czas na przeżywanie emocji
- kadra ma spisaną wspólną strategię wspierania dzieci w radzeniu sobie z trudnymi emocjami
- kadra potrafi rozpoznawać i nazywać emocje
- kadra dba o to, by kolejne elementy dnia były dla dzieci przewidywalne, uprzedza o zmianach w planie dnia, żeby dzieci nie były zaskakiwane

D. W PLACÓWCE WSPIERANY JEST ROZWÓJ KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH DZIECI

- rozmawiając z dziećmi, kadra aktywnie ich słucha
- dzieci mają możliwość decydowania, czy chcą się dzielić z innymi dziećmi
- dzieci mają możliwość pomagania innym dzieciom
- dzieci mają możliwość samodzielnego rozwiązywania konfliktów między sobą
- dzieci są wspierane w rozwiązywaniu konfliktów, jeśli same nie potrafią znaleźć rozwiązania problemu
- dzieci są zachęcane do podejmowania różnych ról
- dzieci są wspierane w budowaniu relacji z innymi dziećmi
- kadra ma wspólną strategię wspierania dzieci w sytuacjach konfliktów między nimi

E. W PLACÓWCE WSPIERANY JEST ROZWÓJ KOMPETENCJI POZNAWCZYCH DZIECI

- dzieci mają możliwość mierzenia się z trudnościami/nowościami w relacjach z przedmiotami/innymi dziećmi
- dzieci mają czas i warunki do eksperymentowania i uczenia się na błędach
- dzieci mają dostęp do materiałów pobudzających ich ciekawość świata
- dzieci mają do dyspozycji przedmioty codziennego użytku oraz materiały naturalne
- dzieci mają możliwość eksplorowania najbliższego otoczenia placówki
- dzieci mają warunki do obserwowania zmian zachodzących w przyrodzie

F. W PLACÓWCE WSPIERANA JEST KREATYWNOŚĆ DZIECI

- kadra wspiera szukanie przez dzieci kreatywnych rozwiązań różnych sytuacji w życiu codziennym
- dzieci mają możliwość (czas, przestrzeń, akceptacja personelu) do podejmowania nowych wyzwań
- wśród pomocy dostępnych dla dzieci nie ma szablonów (plansz, kolorowanek ani kart do wypełniania)
- dzieci mają możliwość tańczenia i śpiewania
- w ciągu całego dnia dzieci mają do dyspozycji instrumenty muzyczne i różnorodne materiały plastyczne
- dzieci mają możliwość rysowania/malowania na płaszczyznach większych niż A3
- dzieci mają możliwość kontaktu z różnymi dziedzinami sztuki (malarstwo, rzeźba)
- dzieci mają możliwość słuchania muzyki wysokiej jakości (zarówno pod względem technicznym, jak i artystycznym)
- dzieci mają do dyspozycji książki i albumy
- dzieci mają miejsce na tworzenie zarówno wewnątrz budynku, jak i w ogrodzie

STANDARD 3.2.

ZAŁOŻENIA PRACY PEDAGOGICZNEJ OKREŚLAJĄ WARUNKI DO WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU DZIECI

A. ORGANIZACJA ZAJĘĆ POLEGA NA ARANŻACJI ŚRODOWISKA (PSYCHICZNEGO, SPOŁECZNEGO I MATERIAŁÓW)

- dzieci mają możliwość działania indywidualnie, w małych grupkach oraz w całej grupie
- dzieci mają do dyspozycji różnorodne kąciki tematyczne

- kąciki są uzupełniane o nowe materiały, zabawki, przedmioty
- tematyka kącików jest modyfikowana zgodnie ze zmieniającymi się zainteresowaniami dzieci

B. DZIAŁANIA PROPONOWANE DZIECIOM ODPOWIADAJĄ NA ICH AKTUALNE POTRZEBY I ZAINTERESOWANIA

- dziecko decyduje, czym, w jaki sposób i jak długo będzie się bawić
- kadra nie nalega na udział dziecka w zorganizowanych zajęciach
- zajęcia bazują na bezpośrednim doświadczaniu i zabawie dzieci
- zajęcia trwają tak długo, jak długo dzieci są nimi zainteresowane
- tematyka organizowanych zajęć odpowiada aktualnym zainteresowaniom dzieci lub ma za zadanie inspirowanie ich do poszerzania swojej wiedzy i umiejętności
- zajęcia dodatkowe organizowane w placówce są dostępne dla wszystkich dzieci w grupie
- udział w zajęciach dodatkowych jest dla dzieci dobrowolny

C. KADRA OBSERWUJE I DOKUMENTUJE DZIAŁANIA DZIECI

- placówka ma ustalony sposób dokumentowania aktywności i rozwoju dzieci
- dzieci są fotografowane (filmowane) w trakcie zabaw i codziennych aktywności¹
- fotografie są drukowane (w miarę możliwości) i wieszane w sali, tak żeby dzieci mogły je oglądać i komentować
- obserwacje i notatki związane z aktywnością dzieci mogą być udostępniane rodzicom
- w obserwacji nie stosuje się ocen i interpretacji

1 rodzice powinni wyrażać zgodę na fotografowanie/filmowanie (z informacją do jakich celów); powinna być zapewniona poufność tych materiałów; dzieci powinny móc nie zgodzić się na fotografowanie/filmowanie

4

Sytuacje codzienne

Sytuacje codzienne to czynności powtarzalne, stanowiące element rutyny każdego dnia. Dzięki nim dziecko porządkuje swój świat, buduje odrębność, rozwija kompetencje społeczne, emocjonalne i motywację do aktywnego uczestniczenia w środowisku. Charakter codziennych sytuacji tworzy kulturę danego miejsca, buduje atmosferę wychowawczą. Sposób ich organizowania ma kluczowe znaczenie dla rozwoju małych dzieci, gdyż dotyczy zaspakajania pierwszorzędnych w tym wieku potrzeb fizjologicznych i emocjonalnych. Od tego zależy jakość doświadczeń dzieci, ich poczucie bezpieczeństwa oraz prawidłowy rozwój.

STANDARD 4.1.

Codziennie powitania i pożegnania dziecka odbywają się w zgodzie z jego indywidualnymi potrzebami

A. DZIECKO JEST CODZIENNIE INDYWIDUALNIE WITANE I ŻEGNANE PRZEZ ZNANĄ MU OSOBĘ Z PERSONELU

- w czasie powitania i pożegnania osoba z kadry zwraca się do dziecka po imieniu, utrzymując kontakt wzrokowy
- kadra daje dziecku czas na pożegnanie się z grupą, zanim przekaze je rodzicom

B. CZAS I FORMY PORANNEGO POŻEGNANIA DZIECKA Z RODZICEM/OSOBA, KTÓRA PRZYSZŁA Z DZIECKIEM, ODPOWIADAJĄ NA AKTUALNE POTRZEBY DZIECKA

- kadra nie spiesza rodziców/osoby przyprowadzające dziecko przy pożegnaniu się z nim
- kadra uświadamia rodziców/osoby przyprowadzające, że pożegnanie powinno się odbywać bez pośpiechu
- kadra respektuje indywidualne rytuały pożegnania dziecka z rodzicem/osobą przyprowadzającą
- dzieci mogą przynosić rzeczy osobiste, które są dla nich ważne i ułatwiają im rozstanie
- kadra wspiera rodziców/osoby przyprowadzające, mające trudności z rozstaniem

STANDARD 4.2.

Dzieci mają zapewnione warunki do różnych form odpoczynku, zgodnych z ich aktualnymi potrzebami

A. KADRA ZNA INDYWIDUALNE POTRZEBY I PRYZWYCZAJENIA DZIECI ZWIĄZANE ZE SNEM I ODPOCZYNKIEM

- kadra zbiera informacje od rodziców na temat indywidualnych potrzeb i przyzwyczajzeń dzieci związanych ze snem i odpoczynkiem
- kadra prowadzi obserwacje dotyczące potrzeb związanych z odpoczynkiem dzieci

B. KADRA DBA, BY RYTM DNIA, SPOSOBY ODPOCZYNKU I AKTYWNOŚCI DOSTOSOWYWAĆ DO POTRZEB DZIECI

- kadra proponuje dzieciom różne formy odpoczynku
- tworzy spokojną atmosferę sprzyjającą zasypianiu i wybudzaniu, ograniczając w tym czasie bodźce do minimum
- opieka jest zorganizowana tak, żeby dzieci, które nie chcą spać w czasie odpoczynku, miały taką możliwość
- dzieci w czasie odpoczynku nie muszą przebierać się w piżamki
- dzieci mają możliwość same wybrać sposób swojego odpoczynku
- dzieci w czasie odpoczynku mogą mieć przy sobie ulubione przedmioty

STANDARD 4.3.

Czynności higieniczne odbywają się z poszanowaniem indywidualnych potrzeb dzieci

A. KADRA SZANUJE PRAWO DZIECKA DO WŁASNYCH DECYZJI ZWIĄZANYCH Z HIGIENĄ

- zmiana pieluszki odbywa się we współpracy z dzieckiem i za jego zgodą
- kadra przypomina dzieciom o korzystaniu z toalety lub nocnika, ale dzieci same decydują, czy chcą z nich skorzystać
- kadra uwzględnia prawo dziecka do towarzystwa lub intymności w toalecie
- dziecko nie musi pytać dorosłego o pozwolenie na skorzystanie z toalety lub umycie rąk

B. KADRA UWZGLĘDNIĄ MOŻLIWOŚCI DZIECKA W ZAKRESIE CZYNNOŚCI HIGIENICZNYCH

- kadra wymienia z rodzicami aktualne informacje na temat umiejętności dziecka w zakresie czynności higienicznych i uzgadnia z nimi wspólne działania w tym zakresie
- kadra wspomaga samodzielność dzieci związaną z higieną odpowiednio do poziomu ich rozwoju

C. KADRA WSPIERA DZIECI W CZYNNOŚCIACH ZWIĄZANYCH Z HIGIENĄ

- kadra w żaden sposób nie nagradza ani nie karze dzieci za załatwianie naturalnych potrzeb fizjologicznych (skorzystanie z nocnika, zmoczenie się)
- dziecko nie jest zawstydzane ani nie spotyka się z rozczarowaniem dorosłych, gdy nie zasygnalizuje potrzeby skorzystania z nocnika lub toalety
- kadra przewija dziecko bez pośpiechu, z delikatnością i uważnością, żeby nie sprawić mu bólu ani przykrości

- kadra nie okazuje dzieciom werbalnie i niewerbalnie swojej niechęci przy czynnościach związanych z pielęgnacją
- kadra podczas przewijania pozostaje w kontakcie z dzieckiem
- osoby z kadry uzgadniają ze sobą na bieżąco sposoby wspierania dzieci w rozwoju związanym z higieną
- kadra wypracowuje z dziećmi nawyk mycia rąk

STANDARD 4.4.

Udział dzieci w porządkowaniu jest traktowany jako okazja do ich rozwoju

A. ARANŻACJA PRZESTRZENI UŁATWIA PORZĄDKOWANIE SALI ORAZ OGRODU

- sala jest tak zaaranżowana, żeby dzieci mogły samodzielnie brać zabawki i odkładać je na miejsce
- każda zabawka ma swoje miejsce
- w sali i ogrodzie dzieci mają dostęp do sprzętów do sprzątnia

B. KADRA WŁĄCZA DZIECI DO PORZĄDKOWANIA

- kadra dba o to, żeby porządkowanie było stałym elementem każdego dnia
- kadra inicjuje sprzątnięcie i zachęca dzieci do udziału we wspólnych porządkach
- kadra nie wymaga, aby dzieci były zaangażowane w sprzątnięcie

5

Żywnienie

Jedzenie i picie zaspokajają podstawowe potrzeby fizjologiczne dzieci, słusznie więc w każdej placówce przywiązuje się do nich dużą wagę. Standardy związane z żywieniem zostały podzielone na dwie grupy wiekowe ze względu na duże zróżnicowanie potrzeb dzieci w tym zakresie.

Osobno zwracamy uwagę na warunki, w jakich powinny się odbywać posiłki, ponieważ spokój i dobra atmosfera są niezbędne do prawidłowego rozwoju emocjonalnego, społecznego i poznawczego dzieci.

STANDARD 5.1.

Żywienie niemowląt jest oparte na Zasadach żywienia zdrowych niemowląt¹ i Schemacie żywienia dzieci w 1. roku życia. Aktualizacja 2016

A. MLEKO PODAWANE NIEMOWLĘTOM JEST TAKIE SAMO JAK TO, KTÓRE OTRZYMUJĄ ONE W DOMU

- kadra uświadamia rodziców, jak ważne jest karmienie piersią, i zachęca matki do odciągania mleka lub przyjęcia w trakcie dnia na karmienie
- ilość mleka w diecie dziecka jest dopasowana do jego wieku i potrzeb
- jeśli dziecko jest karmione piersią, placówka stwarza możliwość karmienia piersią przez mamę z zachowaniem intymności
- mleko matki jest przechowywane w lodówce i podawane dzieciom karmionym piersią we wskazany przez rodzica sposób
- niemowlęciu karmionemu mlekiem modyfikowanym podawane jest wskazane przez rodziców mleko
- dzieciom poniżej pierwszego roku życia nie podaje się mleka krowiego lub mleka innych ssaków jako samodzielnego dania

B. PLACÓWKA MA USTALONE ZASADY WPROWADZANIA PRODUKTÓW DO DIETY NIEMOWLĄT

- niemowlęta otrzymują przede wszystkim produkty, które przyjmowały już w domu. Produkty, których nie otrzymywały wcześniej, wprowadzane są w niewielkiej ilości przy jednoczesnej obserwacji dziecka, w porozumieniu z rodzicami

- kadra zbiera informacje od rodziców na temat produktów już wprowadzonych do diety dziecka i jego potrzeb żywieniowych
- placówka umożliwia rodzicom zapoznanie się z jadłospisami

C. PRODUKTY I NAPOJE PODAWANE NIEMOWLĘTOM NIE SĄ DOSŁADZANE ANI DOSALANE

- dzieciom poniżej pierwszego roku życia nie podaje się miodu, cukru, słodzików czy syropów (np. syropu z agawy, klonowego, glukozowo-fruktozowego, ryżowego)
- do potraw podawanym dzieciom poniżej pierwszego roku życia nie dodaje się soli i mieszanek przypraw z solą czy glutaminianem sodu
- niemowlętom nie podaje się pokarmów gotowych zawierających w składzie wymienione wyżej składniki
- niemowlętom oprócz mleka do picia podawana jest tylko woda

STANDARD 5.2.

Żywienie dzieci w wieku 1–3 lata jest oparte na aktualnych Normach Żywienia Człowieka²

A. JADŁOSPISY DLA DZIECI SĄ PLANOWANE W OPARCIU O MODELOWE RACJE POKARMOWE³

- jadłospisy wykorzystują produkty z wszystkich pięciu podstawowych grup produktów spożywczych w odpowiedniej ilości i częstotliwości. Grupa szósta (cukier i słodczyce) może, ale nie musi być uwzględniona w jadłospisie
- każdy posiłek zawiera warzywa i/lub owoce

1 Zasady żywienia zdrowych niemowląt – Zalecenia Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii, Hepatologii i Żywienia Dzieci. Szajewska i in. 2014, https://ptp.edu.pl/files/Standardy_Medyczne_2014_Zalecenia_ywienia_.pdf

2 www.izz.waw.pl

3 zgodne z zasadami zdrowego żywienia opisywanymi przez Instytut Żywności i Żywienia, np. <http://www.imid.med.pl/images/do-pobrania/poradnik.pdf>

B. DANIA OFEROWANE DZIECIOM SĄ PRZYGOTOWYWANE ZGODNIE Z ZASADAMI ZDROWEGO ŻYWIENIA

- potrawy doprawiane są naturalnymi przyprawami, ziołami i dodatkami (pestki, suszone owoce itp.)
- dodatek soli i cukru jest ograniczony do niezbędnego minimum
- posiłki są przygotowywane przy użyciu następujących technik kulinarnych: gotowanie tradycyjne, gotowanie na parze, pieczenie, duszenie, smażenie bez użycia tłuszczu

C. DANIA OFEROWANE SĄ DZIECIOM W FORMIE ZACHĘCAJĄCEJ DO PRÓBOWANIA

- posiłki są różnorodne pod względem smakowym i kolorystycznym
- dba się o estetykę podania posiłku
- używa się kolorowych dodatków warzywnych i owocowych
- dba się o różnorodną formę podania tych samych warzyw

D. DBA SIĘ O TO, ŻEBY DZIECI NIE BYŁY SPRAGNIONE W CIĄGU CAŁEGO DNIA

- dzieciom do picia podawana jest przede wszystkim woda, do której mają stały, nieograniczony dostęp, także podczas pobytu w ogrodzie
- woda wystawiona jest w miejscu widocznym dla dzieci; kadra co jakiś czas proponuje dzieciom wodę do picia
- dzieciom można podawać stuprocentowe soki przecierowe (pasteryzowane, bez dodatku cukru) w ilości maksymalnie do 120 ml na dobę (porcja liczona razem z ilością spożytych owoców, przy czym personel ma świadomość, że owoc zawsze będzie lepszym wyborem, a do gaszenia pragnienia zawsze najlepsza woda)
- nie podaje się napojów słodzonych, gazowanych

E. PLACÓWKA DOSTOSOWUJE SWÓJ SPOSÓB ŻYWIENIA DO DZIECI ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI ŻYWIENIOWYMI

- kadra stara się, żeby posiłki dla dzieci ze szczególnymi potrzebami też były estetyczne, pełnowartościowe i smaczne
- istnieje możliwość dostarczania posiłków przez rodziców
- placówka może wymagać zaświadczenia lekarskiego o konieczności wprowadzenia diety eliminacyjnej

F. LICZBA POSIŁKÓW USTALANA JEST W OPARCIU O NORMY ŻYWIENIOWE ORAZ POTRZEBY DZIECI

- w zależności od liczby godzin pobytu dziecka w placówce ustala się z rodzicami, które posiłki dziecko będzie jadło
- istnieje możliwość przechowania posiłku dla dziecka, które przyszło później lub spało w trakcie pory posiłku
- dzieciom, które są odbierane na końcu dnia, mogą być podawane małe przekąski

STANDARD 5.3.

Potrzeby dzieci wyznaczają sposób organizacji posiłku

A. KADRA UMOŻLIWIA DZIECIOM DECYDOWANIE CZY, CO, ILE I JAK CHCĄ ZJEŚĆ

- dzieci nie są zmuszane do siadania przy stole, jeśli nie mają potrzeby jedzenia
- dzieci mają tyle czasu na posiłek, ile potrzebują
- dzieci, które kończą jeść, mogą wstać od stołu, nie czekając na pozostałe dzieci
- w jadalni jest miejsce, np. mały dywan, gdzie mogą np. pooglądać książeczki
- kadra nie nagradza dzieci za zjedzenie ani nie karze za odmowę jedzenia
- kadra akceptuje to, że dziecko może nie chcieć niczego zjeść
- kadra uwzględnia werbalne i pozawerbalne sygnały dzieci dotyczące potrzeby jedzenia oraz ilości spożywanych potraw

- kadra nie nalega, aby dziecko zjadło wszystko, co ma na talerzu
- dzieci, jeśli chcą, korzystają ze śliniaczków i własnych kubków do picia
- dzieci mogą jeść za pomocą sztućców lub rękoma
- jedzenia jest trochę więcej, żeby dzieci mogły sobie dokładać

B. KADRA WSPIERA DZIECI W SAMODZIELNYM JEDZENIU

- kadra zachęca dzieci, w tym także niemowlęta, do samodzielnego jedzenia potraw
- dziecko, które uzyskuje bezpieczną pozycję siedzącą, ma możliwość samodzielnego spożywania posiłków i jest do tego zachęcane przez personel
- w przypadku trudności z jedzeniem kadra pomaga dziecku, karmiąc je łyżeczką lub widelcem
- dzieci niepotrafiące samodzielnie jeść są karmione w kontakcie „jeden na jeden”
- dzieci otrzymują wszystkie posiłki w formie dostosowanej do samodzielnego jedzenia
- w miarę możliwości rozwojowych dzieci same nakładają sobie jedzenie
- jeśli nałożą sobie za dużo, nie są zmuszane do zjedzenia wszystkiego
- naczynia i sztućce dostosowane są do możliwości rozwojowych dzieci
- wszystkie dzieci mają stały dostęp do łyżki i widelca

C. ORGANIZACJA POSIŁKU SPRZYJA INTERAKCJOM DZIECI I KADRY

- dzieci podczas posiłku mogą prowadzić rozmowy z innymi dziećmi siedzącymi przy stole i z personelem
- kadra w miarę możliwości je razem z dziećmi przy stolikach
- dzieci są zapraszane do wspólnego nakrywania do stołu i sprzątanania po posiłku

D. DZIECI SĄ ZAPOZNAWANE Z ŻYWNOŚCIĄ POPRZEZ RÓŻNE DZIAŁANIA

- kadra proponuje dzieciom potrawy, tłumaczy nazwy i składniki dania
- kadra rozmawia z dziećmi o tym, co jest zdrowe, a co nie
- dzieci mają możliwość uprawiania ziół (warzyw) w ogrodzie lub doniczkach
- kadra umożliwia dzieciom udział w przygotowaniu napojów i prostych potraw

STANDARD 5.4.

Kadra ściśle współpracuje z rodzicami w sprawach związanych z żywieniem dzieci

A. KADRA PROWADZI BIEŻĄCĄ OBSERWACJĘ DZIECI W SYTUACJACH ZWIĄZANYCH Z ŻYWIENIEM I W RAZIE WYRAŹNIE NIEPOKOJĄCYCH OBJAWÓW DZIELI SIĘ SPOSTRZEŻENIAMI Z RODZICAMI

- kadra wie, jakie zachowania dzieci związane z żywieniem uznać za niepokojące
- w razie potrzeby kadra kieruje rodziców do specjalisty

B. KADRA I RODZICE WSPÓLNIE UZGADNIAJĄ POTRZEBY DZIECI ZWIĄZANE Z ŻYWIENIEM

- tygodniowy jadłospis (wraz z oznaczonymi alergenami) jest przygotowany z wyprzedzeniem i udostępniony rodzicom do wglądu
- kadra zbiera od rodziców informacje dotyczące żywienia, w tym dotyczące preferencji żywieniowych dzieci, godzin posiłków, nawyków i rytuałów, ewentualnych trudności żywieniowych, umiejętności związanych z samodzielnością
- kwestie ustalane wspólnie z rodzicami uwzględniają zasady zdrowego żywienia i profilaktyki otyłości

C. PLACÓWKA UPOWSZECHNIA ZASADY ZDROWEGO ŻYWIENIA

- kadra zachęca rodziców do stosowania zasad zdrowego żywienia w domu
- placówka upowszechnia przepisy i pomysły na zdrowe posiłki różnymi kanałami informacyjnymi
- rodzice mają dostęp do materiałów na temat zdrowego żywienia

6

Adaptacja

Adaptacja do pobytu w placówce to kluczowy okres w życiu dziecka. Badania pokazują, że adaptacja wiąże się ze stresem i to, w jaki sposób proces będzie przebiegać, ma wpływ na poziom kortyzolu (hormonu stresu) u dziecka, a co za tym idzie, na jego funkcjonowanie w placówce oraz dobrostan psychiczny. Niewłaściwie prowadzony proces adaptacji może nawet zagrażać zdrowiu dziecka. Niezwykle ważne jest więc odpowiednie wsparcie dzieci w tym procesie, poświęcenie im tyle czasu i uwagi, ile potrzebują.

Podobnego wsparcia dziecko może potrzebować także na kolejnym etapie – podczas przejścia do następnej grupy w placówce.

STANDARD 6.1.

Adaptacja dzieci jest organizowana zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami i w ich najlepszym interesie

A. PLACÓWKA ORGANIZUJE ADAPTACJĘ NOWYCH DZIECI TAK, BY MÓC POŚWIĘCIĆ UWAGĘ KAŻDEMU Z NICH

- adaptacja nie odbywa się w tym samym czasie dla wszystkich nowo przybyłych dzieci
- kadra realizuje plan adaptacji indywidualnie dla każdego dziecka
- czas pobytu dziecka w placówce jest stopniowo wydłużany

B. RODZICE LUB INNE BLISKIE DOROSŁE OSOBY TOWARZYSZĄ DZIECKU W CZASIE ADAPTACJI

- kadra uczy się od rodziców kodów porozumiewania się z dzieckiem¹
- w regulaminie placówki/kontrakcie jest zapis o konieczności towarzyszenia dziecku przez bliską osobę dorosłą w czasie adaptacji

C. W PLACÓWCE PROWADZI SIĘ RÓŻNE DZIAŁANIA UŁATWIAJĄCE DZIECIOM ADAPTACJĘ

- kadra dba o to, żeby rodzeństwo lub dzieci, które się znają, miały zapewnione okazje do kontaktów i wspólnej zabawy
- unika się sytuacji trudnych²
- kadra poznaje przyzwyczajenia i potrzeby dziecka, towarzyszące codziennym czynnościom (takim, jak jedzenie, zasypianie, toaleta, ubieranie się, zabawa)
- kontakt z dzieckiem mają stale te same osoby, które budują z nim relacje i stopniowo przejmują nad nim opiekę

D. KADRA UWAŻNIE BUDUJE RELACJE Z DZIECKIEM, SZANUJĄC JEGO POTRZEBY

- kadra towarzyszy dziecku w akceptowany przez nie sposób
- dziecko nie jest brane na siłę na ręce
- osoba z kadry nie staje na drodze dziecka do rodzica
- w przypadku odmowy kontaktu przez dziecko, kadra wycofuje się i czeka na następną okazję

E. KADRA ROZPOZNAJE MOMENT ZAKOŃCZENIA ADAPTACJI DZIECKA I WIE, KIEDY DZIECKO JEST GOTOWE DO ROZSTANIA Z RODZICEM

- kadra wie, jakie symptomy zachowania dziecka świadczą o zaadaptowaniu, m.in.:
  - nie reaguje nadmiernym stresem, kiedy rodzic żegna się i wychodzi, nawet na chwilę
  - nie jest cały czas przy rodzicu, bawi się z innymi dziećmi
  - samo zwraca się do osób z kadry (pokazuje zabawki, patrzy w oczy, nawiązuje kontakt, pozwala się im dotykać, brać na ręce)
  - wchodzi do grupy bez stresu i napięcia
  - nawet jeśli zdarza mu się popłakać przy rozstaniu, potrafi się w ciągu kilku minut uspokoić dzięki wsparciu osoby z kadry
  - w grupie jest swobodnie i pogodnie
  - bierze udział w zabawach
- jeśli dziecko dobrze się adaptuje, kadra zachęca rodziców do niewydłużania procesu adaptacji

1 np. w jaki sposób dziecko komunikuje, że chce pić/jeść, w jaki sposób lubi, by się do niego zwracać, co je uspokaja

2 np. przy niechęci dziecka do spania sugeruje się rodzinie, żeby odbierała dziecko wcześniej

**F. KADRA POŚWIĘCA SZCZEGÓLNA UWAGĘ DZIECIOM
PODCZAS ZMIANY ZWIĄZANEJ Z PRZEJŚCIEM DZIECKA
Z GRUPY DO GRUPY**

- proces przejścia dziecka z grupy do grupy lub zmiana opiekuna są uzgadniane z rodzicami
- przechodzenie dziecka z grupy do grupy jest zorganizowane w taki sposób, żeby dziecku towarzyszyła znajoma osoba z kadry lub inne dziecko
- miejsce w nowej grupie jest dla dziecka przygotowane, zanim ono do niej przejdzie
- przy zmianie grupy wskazane jest, żeby dziecko miało okazję ją odwiedzać w dniach poprzedzających zmianę

STANDARD 6.2.

Rodzice są objęci procesem adaptacji

**A. KADRA ZAZNAJAMIA RODZICÓW Z PRZEBIEGIEM
PROCESU ADAPTACJI I JEGO ZNACZENIEM
DLA ZDROWIA I ROZWOJU DZIECI**

- kadra umożliwia rodzicom zapoznanie się z zasadami, programem, procedurami, zanim dziecko zacznie uczęszczać do placówki
- kadra informuje rodziców na początku adaptacji, że może się ona wiązać z trudnymi dla nich emocjami
- organizowane są adaptacyjne warsztaty dla rodziców

**B. W TRAKCIE ADAPTACJI KADRA DAJE WSPARCIE
RODZICOM W SYTUACJACH DLA NICH TRUDNYCH**

- kadra wie, jak wspierać rodziców, kiedy nie mogą się z dzieckiem rozstać
- kadra wie, jak wspierać rodziców, kiedy nie są pewni, czy dziecku jest dobrze

7

Współpraca z rodzicami

Współpraca kadry i rodziców jest oparta na partnerstwie, którego podstawą jest rozumienie decydującej roli rodziców i rodziny w życiu dziecka. Wymiana informacji między rodzicami a personelem jest niezbędna i powinna przebiegać w atmosferze otwartości i zaufania. Kadra powinna wspierać rodziców w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich i uwzględniać ich zdanie w sprawach związanych z funkcjonowaniem placówki.

STANDARD 7.1.

Kadra dba o dobrą atmosferę współpracy z rodzicami

A. PLACÓWKA JEST OTWARTA NA OBECNOŚĆ RODZICÓW

- istnieją określone zasady przebywania rodziców na terenie placówki
- rodzice mogą wchodzić do sal, w których przebywają dzieci, z zachowaniem zasad porządku i higieny
- rodzice mają możliwość odwiedzania dzieci w placówce
- osoby przyprowadzające i odbierające dzieci są osobiście witane i żegnane przez personel
- otwartość na obecność rodziców jest zapisana w misji placówki

B. KADRA DBA O UTRZYMANIE STAŁEGO KONTAKTU Z RODZICAMI

- kadra organizuje spotkania grupowe z rodzicami – regularnie i w razie doraźnej potrzeby (także na wniosek rodziców)
- rodzice są informowani o planowanych spotkaniach z co najmniej miesięcznym wyprzedzeniem
- co najmniej raz w roku kadra umawia się z rodzicami na indywidualną rozmowę o rozwoju dziecka
- kadra organizuje indywidualną rozmowę z rodzicami na ich prośbę
- w placówce jest ustalona procedura informowania rodziców o niepokojących zachowaniach dziecka
- rodzice są na bieżąco informowani o działaniach podejmowanych z dziećmi (tablica ogłoszeń, mail)

C. PLACÓWKA STWARZA RODZICOM MOŻLIWOŚĆ POSZERZANIA WIEDZY I DOSKONALENIA KOMPETENCJI RODZICIELSKICH

- kadra zachęca rodziców do udziału w warsztatach i spotkaniach dotyczących rozwoju i wychowania dzieci organizowanych w placówce i poza nią

- kadra udostępnia rodzicom informacje i materiały wspierające ich umiejętności wychowawcze

D. PLACÓWKA STWARZA WARUNKI DO WOLONTARIATU RODZICÓW

- kadra umożliwia rodzicom włączanie się w codzienne zajęcia z dziećmi
- placówka organizuje szkolenia dla wolontariuszy lub dysponuje aktualną ofertą szkoleń dostępnych w najbliższej okolicy

STANDARD 7.2.

Rodzice mają wpływ na sposób funkcjonowania placówki

A. W PLACÓWCE SĄ SPISANE ZASADY WSPÓŁPRACY Z RODZICAMI

- zasady współpracy określają obszary współdecydowania: jest jasne, co rodzice mogą konsultować (decyzje podejmuje kadra), a o czym decydują wspólnie z kadra
- są ustalone zasady korzystania przez rodziców z pomieszczeń placówki i ogrodu

B. RODZICE MAJĄ MOŻLIWOŚCI ANGAŻOWANIA SIĘ W DZIAŁANIE PLACÓWKI

- kadra zachęca rodziców do czynnego udziału w pracy placówki
- na grupowych spotkaniach omawiane są tematy z uwzględnieniem propozycji rodziców

C. PLACÓWKA UMOŻLIWIA WZAJEMNY KONTAKT MIĘDZY RODZICAMI

- placówka udostępnia miejsce do spotkań Rady Rodziców lub grup rodziców
- istnieje możliwość zamieszczania informacji od rodziców na tablicach informacyjnych

8

Aranżacja przestrzeni i wyposażenie

Bardzo ważne jest, żeby aranżacja przestrzeni była spójna z koncepcją pracy pedagogicznej przyjętą przez placówkę. Otoczenie wewnątrz i na zewnątrz budynku musi być bezpieczne, a jego aranżacja powinna optymalnie wspierać rozwój dzieci. Warto zorganizować przestrzeń w sposób umożliwiający dzieciom działanie zarówno samodzielne, jak i w gronie rówieśników oraz dorosłych, zgodnie z ich aktualnymi potrzebami i zainteresowaniami. Aranżacja przestrzeni powinna być prosta, bez czynników rozpraszających uwagę.

STANDARD 8.1.

Aranżacja przestrzeni i wyposażenie placówki uwzględniają potrzeby dzieci

A. ARANŻACJA PRZESTRZENI UWZGLĘDNIĄ POTRZEBĘ ODPOCZYNKU DZIECI

- we wszystkich salach, gdzie przebywają dzieci, jest miejsce, gdzie mogą odpocząć o każdej porze dnia
- w ogrodzie są miejsca, gdzie dzieci mogą odpocząć (hamaki, kocyki, leżaczki)

B. ARANŻACJA PRZESTRZENI UMOŻLIWIA UDZIAŁ DZIECI W RÓŻNORODNYCH DZIAŁANIACH

- sala zabaw jest podzielona na kilka stref wyposażonych w zróżnicowane zabawki i materiały, w których dzieci mogą podejmować różnorodne działania dostosowane do ich wieku i potrzeb rozwojowych
- przestrzeń jest zorganizowana w sposób umożliwiający jej przekształcanie w odpowiedzi na aktualne zainteresowania dzieci
- przestrzeń jest zorganizowana w sposób umożliwiający dzieciom malowanie/rysowanie na dużych powierzchniach
- przestrzeń jest zorganizowana w sposób umożliwiający dzieciom zabawy wodą
- elementy wyposażenia sali nieprzeznaczone dla dzieci znajdują się poza ich zasięgiem

C. PRZESTRZEŃ W PLACÓWCE JEST TAK ZAARANŻOWANA, ŻEBY WSPIERAĆ SAMODZIELNOŚĆ DZIECI

- pojemniki z drobnymi zabawkami i materiałami edukacyjnymi są oznakowane w sposób zrozumiały dla dzieci
- półki w sali są oznakowane tak, żeby dzieci wiedziały, gdzie co odkładać
- w sali jest miejsce do odstawiania kubeczków z piciem, które w ciągu całego dnia jest dostępne dla dzieci

- osobiste rzeczy dzieci są oznakowane tak, żeby dzieci i kadra mogli je rozpoznać
- w placówce jest miejsce, gdzie można powiesić prace dzieci na wysokości ich wzroku
- każde dziecko ma swoje miejsce w szatni, gdzie przechowywane są jego ubrania na zmianę
- dzieci mają łatwy dostęp do mydła w płynie, ręczników, chusteczek higienicznych i kosza na śmieci
- w szatni dzieci mają możliwość nauki samodzielnego zakładania butów i odzieży wierzchniej
- w placówce jest miejsce, gdzie dzieci mają możliwość samodzielnie odstawić naczynia po skończeniu posiłku

D. MATERIAŁY EDUKACYJNE SĄ RÓŻNORODNE I DOSTOSOWANE DO POTRZEB ROZWOJOWYCH I AKTUALNYCH ZAINTERESOWAŃ DZIECI

- w ciągu całego dnia dzieci mają dostęp do materiałów umożliwiających rozwój zarówno małej, jak i dużej motoryki
- strefy aktywności wyposażone są w prawdziwe przedmioty i materiały naturalne
- wyposażenie jest bezpieczne i w dobrym stanie technicznym

E. DZIECI MAJĄ MOŻLIWOŚĆ OGLĄDANIA SIEBIE W RÓŻNYCH SYTUACJACH

- w sali jest lustro umożliwiające dzieciom oglądanie całej swojej sylwetki
- w sali jest pusta ściana umożliwiająca oglądanie cieni
- w placówce są zdjęcia dzieci sfotografowanych w trakcie różnych działań

F. ARANŻACJA PRZESTRZENI POZWALA NA ZACHOWANIE INTYMNOŚCI PODCZAS CZYNNOŚCI HIGIENICZNYCH

- jest możliwość odosobnienia dziecka w trakcie podmywania, mycia i przewijania

- dzieci korzystające z toalety mają możliwość odosobnienia

G. ROZWIĄZANIA ORGANIZACYJNO-TECHNICZNE WSPIERAJĄ WSZECHSTRONNE DZIAŁANIA DZIECI

- w placówce jest możliwość suszenia mokrych ubrań dzieci
- dzieci mają specjalne ubrania do tzw. „brudnych” zabaw
- jest magazyn na różne nieużywane aktualnie pomoce edukacyjne

STANDARD 8.2.

Przestrzeń jest zaaranżowana tak, że stanowi estetyczne i przyjemne miejsce dla dzieci i dorosłych

A. KOLORYSTYKA I DEKORACJE W SALACH SPRZYJAJĄ WYCISZENIU

- sale pomalowane są na jasne, stonowane, pastelowe kolory
- unika się nadmiernej ilości dekoracji, dodatkowych, przyciągających wzrok elementów na ścianach
- kolorystyka podłogi i zasłon jest jednolita (unika się wzorów)

B. W PLACÓWCE MINIMALIZUJE SIĘ POZIOM HAŁASU, WYNIKAJĄCY Z AKUSTYKI POMIESZCZEŃ I UŻYWANIA SPRZĘTÓW

- nie używa się muzyki jako tła akustycznego
- w przestrzeni znajdują się elementy ograniczające akustyczność pomieszczenia (poduchy, zasłony, elementy perforowane itp.)

C. W PLACÓWCE ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ DOSTOSOWANIA OŚWIETLENIA DO RÓŻNEGO RODZAJU DZIAŁAŃ DZIECI

- w salach jest możliwość regulowania jasności światła (oświetlenie boczne, punktowe, ściemniacze itp.)
- kadra ma do dyspozycji przenośne lampy

D. KADRA DBA O JAKOŚĆ POWIETRZA W POMIESZCZENIACH

- pomieszczenia są regularnie wietrzone
- utrzymana jest drożność wentylacji
- nie używa się chemicznych odświeżaczy powietrza
- w przypadku wysokiego poziomu zanieczyszczenia powietrza używa się mechanicznych oczyszczaczy

E. ARANŻACJA PRZESTRZENI UWZGLĘDNI POTRZEBY DOROSŁYCH

- w placówce jest miejsce, gdzie dorośli mogą usiąść i porozmawiać bez obecności dzieci
- w placówce są wyznaczone miejsca, gdzie kadra może zostawić rzeczy osobiste
- w łazience jest szafka dla personelu
- w placówce jest miejsce, gdzie rodzice zostawiają wierzchnie ubranie

STANDARD 8.3.

Wszystkie dzieci mają możliwość udziału w zabawach w ogrodzie

A. WYPOSAŻENIE OGRODU UMOŻLIWIA DZIECIOM RÓŻNORODNE DZIAŁANIA

- ogród jest wyposażony co najmniej w wiatę lub domek dla dzieci oraz zamykaną piaskownicę
- w ogrodzie są zacienione miejsca
- w ogrodzie dzieci mają stały dostęp do wody pitnej
- dostępne są urządzenia i sprzęty rozwijające motorykę dużą (kładki, równoważnie, tunele)
- w ogrodzie dzieci mają możliwość zabaw wodą, piaskiem, materiałami sypkimi, kamieniami, patykami
- dzieci niechodzące mają możliwość swobodnego przemieszczania się po ogrodzie, mogą czworakować
- dzieci mają możliwość biegania, wspinania się, kopania, grabienia liści
- dzieci mają możliwość obserwowania ptaków, innych zwierząt i roślin

B. W CZĘŚCI OGRODU ZACHOWANE JEST NATURALNE ZRÓŻNICOWANIE TERENU

- część ogrodu jest porośnięta trawą
- część ogrodu ma nierówne podłoże (dołki i pagórki umożliwiające wspinanie się)

9

Bezpieczeństwo i profilaktyka zdrowia

Dbałość o zdrowie dzieci wymaga podejmowania działań z zakresu profilaktyki oraz zapewnienia im bezpiecznych warunków pobytu w placówce. Wymaga to określenia procedur zapobiegawczych oraz reagowania w sytuacji zagrożenia zdrowia dzieci oraz kadry. Zadaniem kadry jest także ochrona dzieci przed krzywdzeniem.

STANDARD 9.1.

Kadra podejmuje działania, aby zapobiegać wypadkom, i potrafi właściwie postępować w przypadku ich wystąpienia

A. W RAMACH WSZYSTKICH DZIAŁAŃ Z UDZIAŁEM DZIECI ZWRACA SIĘ UWAGĘ NA ZAPOBIEGANIE WYPADKOM

- odpowiednia proporcja liczby osób z kadry do liczby dzieci jest zachowana w każdym momencie dnia
- rodzice wiedzą o obowiązku przekazywania kadrze na piśmie informacji, które mogą być istotne dla bezpieczeństwa dzieci i kadry
- kadra zwraca uwagę, aby dzieci nie miały dostępu do niebezpiecznych przedmiotów, np. gorących napojów
- używanie potencjalnie niebezpiecznych narzędzi przez dzieci odbywa się pod nadzorem kadry

B. KADRA DBA O STWORZENIE BEZPIECZNYCH WARUNKÓW W POMIESZCZENIACH, W KTÓRYCH PRZEBYWAJĄ DZIECI

- środki czystości i inne niebezpieczne preparaty są niedostępne dla dzieci
- wszystkie gniazdka elektryczne są zabezpieczone albo pozostają poza zasięgiem dzieci
- okna są łatwo otwieralne w przypadku zagrożenia, ale zabezpieczone, żeby dzieci nie mogły przez nie wyjść lub wypaść
- sznury od zasłon/rolet znajdują się poza zasięgiem dzieci
- kaloryfery są osłonięte
- narożniki mebli są zabezpieczone
- wszystkie urządzenia grzewcze mają temperaturę mniejszą niż 50°C
- temperatura wody w łazience dostępnej dla dzieci jest kontrolowana i nie wyższa niż 40°C

- w pomieszczeniach, gdzie przebywają dzieci, jest zapewniona optymalna temperatura ok. 20°C
- pomieszczenia są zabezpieczone przed przegrzaniem zarówno w lecie, jak i w zimie
- dzieci nie mają dostępu do kuchni bez nadzoru personelu
- uszkodzone wyposażenie lub pomoce edukacyjne są niezwłocznie usuwane z zasięgu dzieci
- klucz do drzwi ewakuacyjnych jest dostępny dla każdej osoby z personelu
- pomieszczenia, w których przebywają dzieci, mają zagwarantowany dostęp do wysokiej jakości powietrza

C. OGRÓD JEST ZAARANŻOWANY W SPOSÓB UMOŻLIWIAJĄCY DZIECIOM BEZPIECZNE UŻYTKOWANIE

- zabezpieczenie ogrodu uniemożliwia dzieciom samodzielne opuszczenie terenu placówki
- przestrzeń na zewnątrz jest regularnie sprawdzana pod kątem obecności niebezpiecznych przedmiotów

D. OPRAWOWANE SĄ PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJI NAGŁEGO WYPADKU DZIECKA LUB PRACOWNIKA ORAZ POŻARU

- kadra jest przeszkolona z zakresu udzielania pierwszej pomocy dzieciom
- na wniosek kadry organizowane są dodatkowe szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy
- w placówce jest spisana procedura postępowania w nagłych wypadkach z udziałem dzieci lub personelu
- kadra zna procedury i wie, jak postępować w nagłych sytuacjach zagrażających życiu i zdrowiu dzieci
- na terenie placówki stale dostępny jest telefon, a kadra ma dostęp do listy numerów alarmowych oraz numerów kontaktowych do rodziców dzieci
- odpowiednio wyposażona apteczka jest łatwo dostępna dla wszystkich osób z personelu
- w placówce jest spisana procedura na wypadek pożaru

STANDARD 9.2.

W placówce stosowane są zasady profilaktyki zdrowotnej

A. PLACÓWKA DBA O PRZESTRZEGANIE ZASAD ZWIĄZANYCH Z ZAPOBIEGANIEM CHOROBOB

- żadna osoba z kadry nie przychodzi do pracy, jeśli jej stan zdrowia zagraża zdrowiu dzieci i dorosłych w placówce
- do placówki przyjmowane są wyłącznie dzieci z aktualnymi obowiązkowymi szczepieniami
- w placówce obowiązuje procedura postępowania w przypadku zachorowania dziecka, która ma na celu przede wszystkim dobro dziecka
- rodzice są zapoznawani z listą objawów niepozwalających na pobyt dziecka w placówce

B. KADRA MA WIEDZĘ NA TEMAT PROFILAKTYKI ZDROWIA I DZIELI SIĘ NIĄ Z RODZICAMI

- rodzice mają dostęp do materiałów poświęconych żywieniu, zapobieganiu otyłości, higienie i szczepieniach ochronnych dzieci
- dla kadry i rodziców prowadzone są spotkania na tematy związane z profilaktyką zdrowia dzieci
- kadra rozmawia z rodzicami na temat właściwego ubierania dzieci, zwłaszcza ich nieprzebrzewania
- placówka ma procedurę postępowania w przypadku wystąpienia chorób pasożytniczych

C. PLACÓWKA UWZGLĘDNI SPECJALNE POTRZEBY ZDROWOTNE DZIECI

- placówka wraz z rodzicami opracowuje indywidualny program pobytu w placówce dla dzieci o specjalnych potrzebach zdrowotnych uwzględniający ich możliwości
- dzieciom o specjalnych potrzebach zdrowotnych leki podaje się na podstawie zaleceń lekarskich w odpowiedzi na pisemną prośbę rodziców

D. DZIECI CODZIENNIE WYCHODZĄ DO OGRODU, CHYBA ŻE POZIOM SMOGU NA TO NIE POZWALA

- dzieci mają ubrania umożliwiające im wychodzenie na zewnątrz niezależnie od pogody
- przed wyjściem na zewnątrz kadra sprawdza poziom smogu i jeśli przekracza on dopuszczalne normy, nie wychodzi z dziećmi z budynku
- dzieci są ubierane odpowiednio do aktualnych warunków atmosferycznych
- w okresie upałów kadra dba o to, żeby dzieci miały okrycia głowy i ochronę skóry przed słońcem

STANDARD 9.3.

Placówka chroni dzieci przed krzywdzeniem

A. PLACÓWKA MA PROCEDURY ZWIĄZANE Z PRZEBYWANIEM OSÓB DOROSŁYCH SPOZA KADRY NA TERENIE PLACÓWKI

- istnieją procedury odbierania dzieci z placówki
- dane kontaktowe rodziców są uaktualniane na bieżąco
- osoby spoza kadry wchodzące na teren placówki są kontrolowane

B. KADRA ZNA I STOSUJE ZASADY ZWIĄZANE Z OCHRONĄ DANYCH OSOBOWYCH I WIZERUNKU DZIECI

- publikowanie oraz dystrybucja zdjęć dzieci w internecie są możliwe tylko w przypadku dzieci, których rodzice wyrazili na to pisemną zgodę
- kadra rozmawia z rodzicami o niebezpieczeństwach związanych z rozpowszechnianiem wizerunku dzieci w sieci
- placówka przestrzega określonych zasad ochrony danych osobowych
- kadra nie rozmawia o dziecku ani o rodzicach przy osobach trzecich

C. PLACÓWKA POSIADA POLITYKĘ OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM

- zasady zatrudniania personelu przewidują składanie przez kandydatów zaświadczeń o niekaralności za przestępstwa seksualne oraz przestępstwa z użyciem przemocy
- reakcje kadry na zachowania dzieci są wolne od przemocy fizycznej, psychicznej i emocjonalnej
- kadra wie o swojej odpowiedzialności za ochronę praw dzieci

D. PLACÓWKA DOSTARCZA WIEDZĘ PERSONELOWI I RODZICOM W ZAKRESIE OCHRONY DZIECI

- kadra i rodzice mają łatwy dostęp do danych kontaktowych placówek i instytucji zajmujących się ochroną dzieci i zapewniających pomoc w nagłych wypadkach
- w placówce dostępne są materiały edukacyjne dla rodziców w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ochrony ich przed przemocą i wykorzystywaniem
- kadra informuje rodziców o dostępnych możliwościach podnoszenia umiejętności wychowawczych

10

Zarządzanie

W tym obszarze zajmujemy się tworzeniem warunków działania placówki – profesjonalizacją usług opiekuńczych i edukacyjnych, dbaniem o rozwój zarówno dyrekcji, jak i pozostałej kadry. Za zarządzanie jakością i promocję placówki na zewnątrz odpowiedzialna jest dyrekcja (zespół zarządzający, właściciel). To od jej determinacji, otwartości, konsekwencji i gotowości do podejmowania zmian w największym stopniu zależy to, czy podnoszona będzie jakość usług świadczonych przez placówkę.

STANDARD 10.1.

Dyrekcja ma wizję organizacji pracy placówki oraz jej rozwoju, która jest realizowana przez całą kadrę

A. DYREKCJA MA KOMPETENCJE I UMIEJĘTNOŚCI ZARZĄDCZE

- na bieżąco uzupełnia swoją wiedzę i umiejętności z zakresu zarządzania
- zna aktualne przepisy prawa związane z prowadzeniem placówki
- ma ustalony sposób ewaluacji zarządzania placówką uwzględniający perspektywę pracowników i rodziców
- ma plan własnego rozwoju
- kompetencje i zakres odpowiedzialności dyirekcji są sformułowane na piśmie

B. KADRA I DYREKCJA KIERUJĄ SIĘ WARTOŚCIAMI WYNIKAJĄCYMI Z PRZYJĘTEJ MISJI PLACÓWKI, WIZJI DZIECKA I WIZJI WYCHOWAWCY

- w rekrutacji zwraca się uwagę na cechy osobowości sprzyjające nawiązywaniu dobrych relacji z dziećmi
- kadra wie, jakie zachowania są absolutnie niedopuszczalne¹

C. W PLACÓWCE PROWADZONA JEST EWALUACJA JAKOŚCI PRACY

- ewaluacja uwzględnia perspektywę pracowników, rodziców i organów zarządczych
- praca kadry jest ewaluowana z udziałem samych pracowników

STANDARD 10.2.

Zarządzanie personelem sprzyja jego rozwojowi i efektywnej pracy

A. DYREKCJA ORGANIZUJE I WSPIERA ROZWÓJ ZAWODOWY PERSONELU

- placówka ma opracowany profil kompetencji osób zajmujących się dziećmi wynikający z misji placówki oraz wizji dziecka i wychowawcy
- szkolenia i analiza pracy kadry (superwizja) odbywają się w czasie pracy, ale nie kosztem czasu pracy z dziećmi
- dyrekcja zachęca pracowników do realizowania swoich autorskich pomysłów i dzielenia się inspiracjami
- dyrekcja modyfikuje powierzone pracownikom zadania w miarę rozwoju ich kompetencji
- w placówce istnieje system wsparcia i procedury adaptowania nowych pracowników
- kadra jest zachęcana do udziału w szkoleniach zewnętrznych (stwarzane są organizacyjne lub finansowe ułatwienia)

B. PLACÓWKA MA USTALONY SYSTEM IDENTYFIKOWANIA I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

- jest jasne, do kogo należy zgłaszać określony problem i jaka jest droga zgłoszenia
- dyrekcja elastycznie reaguje na nagłe zmiany kadrowe
- dyrekcja stara się dostosować powierzone zadania do preferencji i zdolności pracowników

¹ warto wraz z całym zespołem zastanowić się (i być może spisać), jakie zachowania oraz słowa/wyrażenia nigdy nie powinny paść w relacjach z dziećmi i rodzicami

C. PLACÓWKA MA WDROŻONY SYSTEM MONITOROWANIA, EWALUACJI I PROMOWANIA OSIĄGNIĘĆ PRACOWNIKÓW

- pracownicy wiedzą, czego się od nich wymaga
- pracownicy otrzymują informację zwrotną na temat swojej pracy
- dyrekcja potrafi wskazać mocne strony pracowników

D. PRACOWNICY PLACÓWKI I DYREKCJA MAJĄ USTALONE ZASADY KOMUNIKACJI I WSPÓŁPRACY

- dyrekcja dba o dostępność obowiązujących regulaminów i zasad funkcjonowania placówki dla kadry i rodziców
- pracownicy znają zasady podejmowania decyzji, wiedzą, jakie decyzje podejmowane są wspólnie
- cyklicznie odbywają się spotkania dyrekcji z kadrami w czasie godzin pracy

STANDARD 10.3.

Dyrekcja wspiera i promuje współpracę z rodzicami i środowiskiem lokalnym

A. DYREKCJA TWORZY WARUNKI I ZACHĘCA RODZICÓW DO OSOBISTEGO KONTAKTU

Dyrekcja:

- dąży do poznania rodziców wszystkich dzieci
- zaznajamia rodziców zapisujących dzieci do placówki z zasadami jej funkcjonowania
- zaznajamia rodziców z zasadami umawiania się na indywidualne spotkania
- stara się poznać sytuację rodzinną dzieci

B. W PLACÓWCE SĄ OPRACOWANE PROCEDURY ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW W RELACJACH Z RODZICAMI

- rodzice wiedzą, jakie sprawy zgłaszają do dyrekcji, a jakie problemy rozwiązuje kadra

- w przypadku konfliktu między rodzicami a kadrami dyrekcja stosuje efektywne sposoby rozwiązywania konfliktu

C. DYREKCJA WSPÓŁPRACUJE Z RADĄ RODZICÓW (JEŚLI DOTYCZY)

- zasady współpracy z Radą Rodziców są określone w pisemnym regulaminie i powszechnie znane pracownikom i rodzicom
- dyrekcja wspiera działania Rady Rodziców

D. DYREKCJA DBA O DOBRE IMIĘ PLACÓWKI

- dyrekcja dba o upowszechnianie wśród rodziców i lokalnej społeczności informacji o działaniach realizowanych w placówce
- placówka współpracuje z innymi instytucjami (kulturalnymi, społecznymi, badawczymi)
- dyrekcja monitoruje prezentowane publicznie informacje dotyczące placówki

www.frd.org.pl | www.najmlodsi.org.pl